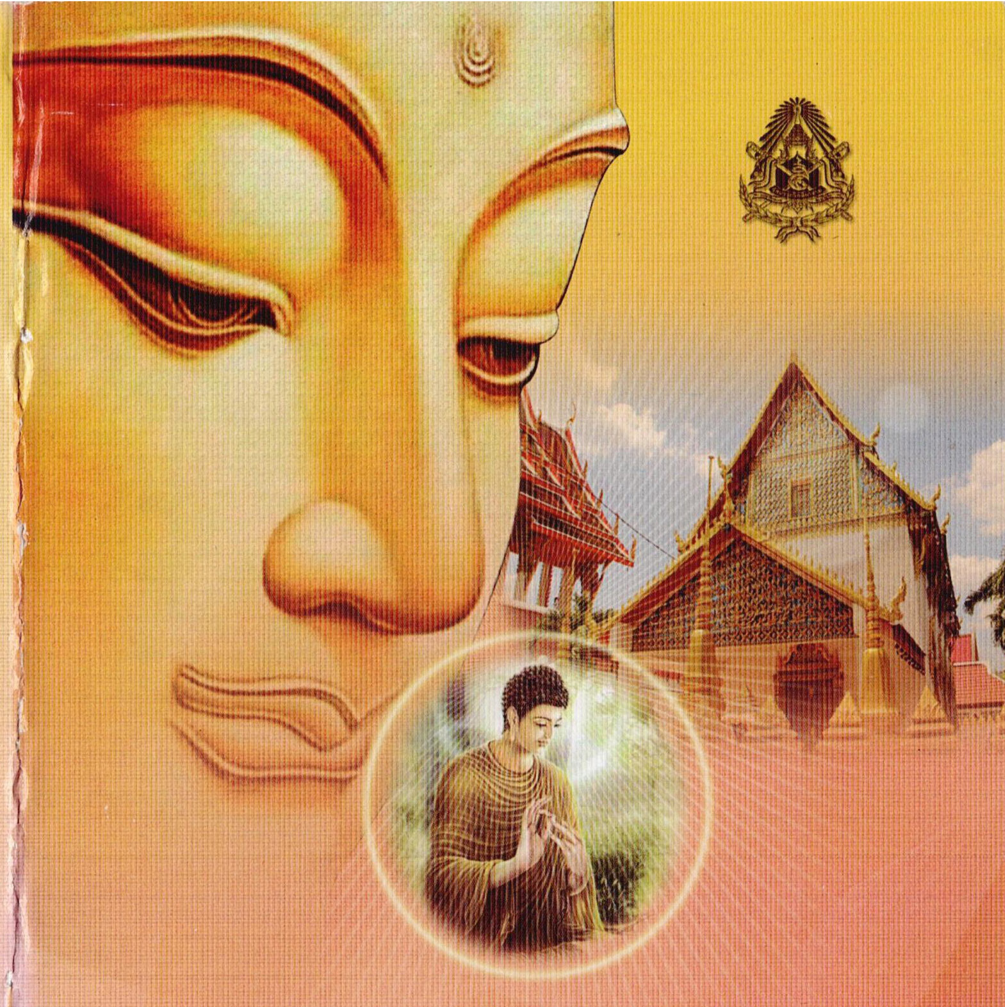

วัดอาวุธวิกสิตาราม

ที่ระลึก

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานกระทรวงศึกษาธิการ

เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

วัดอาวุธวิกสิตาราม

สารบัญ

ประวัติวัดอาวุธวิกสิตาราม

(วัด-อา-วุด-วิ-กะ-สิ-ตา-ราม)

สถานที่ตั้งวัด

วัดอาวุธวิกสิตาราม ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๗ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ซอย ๗๒ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

มีเนื้อที่ ๒๘ ไร่ ๓ งานเศษ ทิศตะวันออก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกติดกับถนน จรัญสนิทวงศ์ ทิศเหนือติดกับคลองบางพลัด ทิศใต้ติดถนนซอยทางเข้าวัด (จรัญฯ ๗๒)

ประวัติการสร้างวัด

เป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่ง สร้างมาแล้วประมาณ ๒๐๐ กว่าปี มีพระภิกษุและชาวบ้านจำนวนหนึ่งอพยพมาจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อครั้งกรุงแตก พ.ศ. ๒๓๑๐ มาตั้งถิ่นฐานที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา พระภิกษุที่อพยพมาในสมัยนั้นได้พำนักและก่อสร้างเป็นสำนักสงฆ์ขึ้น ณ ที่ดินเชิงเลนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมา พ.ศ. ๒๔๒๒ จึงได้ตั้งเป็นวัด สร้างกุฏิเสนาสนะขึ้นภายหลัง ด้วยเหตุที่อพยพ พลัดถิ่นมาจากกรุงศรีอยุธยา จึงได้เรียกสถานที่ตรงนี้ว่า **"บางพลัด"** ชาวบ้านเรียกว่า **"วัดปากคลองบางพลัด"** หรือ **"วัดบางพลัดนอก"** เพราะตั้งอยู่ตรงปากคลองบางพลัด ปัจจุบันชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า "วัดบางพลัดนอก" (ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามว่า **"วัดบางพลัดใน"**)

พ.ศ. ๒๔๓๘ พระอาจารย์สี เจ้าอาวาสในขณะนั้น มีความเคารพนับถือกับพันเอกพระยาอาวุธภัณฑ์เผด็จ (ท้วม) เจ้ากรมคลังแสงในรัชกาลที่ ๕ ท่านมีบ้านอยู่ริมคลองบางพลัด เป็นผู้ให้ความอุปถัมภ์วัดนี้มาตลอด

พระอาจารย์สีและเจ้ากรมคลังแสงได้ปรึกษากันว่าวัดแห่งนี้ เป็นวัดเก่าแก่ เสนาสนะชำรุดทรุดโทรม สมควรที่จะบูรณะปฏิสังขรณ์และเปลี่ยนแปลงให้เป็นวัดโดยสมบูรณ์ จึงไปพบพระครูแจ่ม ที่ วัดโสมนัสวิหาร (ภายหลัง ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ พระธรรมฐิติญาณ และเป็นเจ้าอาวาสวัดเครือวัลย์วรวิหาร) เห็นสมควรให้แปลงเป็นวัดธรรมยุต จึงได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงเห็นชอบด้วย และตรัสสั่งให้พันเอกพระยาอาวุธภัณฑ์เผด็จ เป็นผู้อุปถัมภ์บูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่ชำรุดทรุดโทรม พระยาอาวุธฯ พร้อมด้วยญาติมิตรได้บริจาคทรัพย์ ซ่อมแซมกุฏิ หอสวดมนต์ สร้างศาลาการเปรียญ สร้างอุโบสถขึ้นใหม่แล้วขอพระราชทานวิสุงคามสีมา ได้พระราชทานนามวัดใหม่จาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ว่า **"วัดอาวุธวิกสิตาราม"** มีความหมายว่าพระยาอาวุธฯ และคุณหญิงแย้ม เป็นผู้บูรณะปฏิสังขรณ์

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑ เดิมที ที่ของวัดส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งอำเภอบางพลัดเก่าปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตั้งแต่ได้รับพระราชทานนามวัดใหม่ ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) รวมเป็นเวลา ๑๑๔ ปี

ลำดับเจ้าอาวาส

ตั้งแต่เป็นวัดในสังกัดคณะธรรมยุต และเปลี่ยนชื่อเป็น วัดอาวุธวิกสิตาราม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๑ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) มีเจ้าอาวาสครองวัด จำนวน ๘ รูป คือ

๑. พระสมุห์เฉย
๒. พระอาจารย์ปิ๋ว
๓. พระปลัดเรือง
๔. พระสิทธิสารโสภณ (สงวน โฆสโก) พระมหาสุเทพ ธิโตภาโส รก.
๕. พระอริยคุณาภรณ์ (สุบิน เขมิโย ป.ธ.๙ ภายหลังดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมดิลก)

๖. พระเทพเมธากร (จันทร์ จนฺโท ป.ธ.๖)

๗. พระครูคุณสารสาทร (ทองดี ธิตายุโก) ครั้งที่ ๑

พระเทพกวี (จุนท์ พฺรหฺมคุตฺโต ป.ธ.๙ รก. ปัจจุบัน สมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระวันรัต)

๘. พระเทพปัญญามุนี (ทองดี ธิตายุโก) ครั้งที่ ๒ ปัจจุบัน

วัดพัฒนาตัวอย่าง

วัดอาวุธวิกสิตาราม ได้รับคัดเลือกจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำปี ๒๕๓๙

การปกครองปัจจุบัน

๑.	พระเทพปัญญามุนี	เจ้าอาวาส
๒.	พระราชดิลก	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
๓.	พระครูโชติธรรมสุนทร	”
๔.	พระครูพันธศีลาจารย์	”
๕.	พระครูคุณสารสาทร	”
๖.	พระครูสุทัศนมุนี	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส / เลขานุการวัด
๗.	พระครูปภัสสรศีลโสภิต	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
๘.	พระมหาสุธรรม คุณกโร	”
๙.	พระมหาสายรุ้ง อินฺทาวุโธ	”
๑๐.	พระครูวินัยธร ทรงศักดิ์ วุฑฺฒิโก	”
๑๑.	พระมหาอภิชัย อภิชโย	”

ไวยาวัจกรวัด

๑. นายจำลอง เนียมลาภ

๒. นายประจักษ์ พุทธิสมบัติ

๓. นายวิชิต เสรีรัฐ

๔. นายสายัณห์ มั่นเหมาะ

๕. ว่าที่ร้อยตรี อนุสรณ์ เนียมลาภ

เป็นศูนย์กลางเสด็จทรงบำเพ็ญพระกุศลถวายเทียนพรรษา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จทรงบำเพ็ญพระกุศลถวายต้นเทียนพรรษา ณ วัดอาวุธวิกสิตาราม เพื่อประทานเทียนพรรษาแด่วัดต่างๆ ในเขตบางพลัด วัดในต่างจังหวัด และต่างประเทศ รวม ๒๙ วัด เป็นประจำทุกปี จัดเป็นศูนย์กลางเพื่อให้วัดในละแวกใกล้เคียงและวัดในต่างจังหวัด ได้มารับเทียนพรรษา เป็นจุดรวมน้ำใจของเหล่าพสกนิกรทั้งมวลที่จะได้มีโอกาสเข้ามาเฝ้ารับเสด็จฯ ด้วยความจงรักภักดีอย่างใกล้ชิดมีคณะกรรมการวัด และคณะแม่บ้าน ๔ เหล่าทัพ เป็นประธานฝ่ายฆราวาส และมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษามาเฝ้ารับเสด็จเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) รวม ๓๓ ปี

เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม

วัดอาวุธวิกสิตาราม เป็นสำนักวิปัสสนาที่สำคัญแห่งหนึ่ง มีการปฏิบัติธรรมอบรมจิตภาวนาแก่พุทธศาสนิกชนในโอกาสพิเศษต่างๆ พุทธศาสนิกชนได้ร่วมปฏิบัติธรรมในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น วันที่ ๕ ธันวามหาราช, วันที่ ๑๒ สิงหามหาราชินี, วันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

เป็นศูนย์อบรมจริยธรรมแก่พุทธศาสนิกชน นิสิตนักศึกษา และนักเรียนในบริเวณใกล้เคียง ร่วมกันเวียนเทียนในโอกาสวันสำคัญต่างๆ ของพระพุทธศาสนา คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฏฐมีบูชา และวันอาสาฬหบูชา เป็นต้น

ปัจจุบันมีพระภิกษุสามเณร จำนวน ๑๒๙ รูป

พระภิกษุ	๖๑	รูป
สามเณร	๖๘	รูป

ประวัติสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

สถานที่ตั้ง

สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ตั้งอยู่ที่วัดอาวุธวิกสิตาราม เลขที่ ๑๓๗ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ซอย ๗๒ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ยุคแรก

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตารามเดิมเป็นสำนักศาสนศึกษา โดยมีพระเทพเมธากร (จนฺทเถร) เจ้าอาวาส และพระครูคุณสารสาทร (ทองดี ฐิตายุโก) รองเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแล ได้ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีอย่างจริงจัง โดยมีคณะครู คณะแรก ๔ รูป รับผิดชอบสอนนักเรียนทั้งแผนกธรรมและบาลี และมีนักเรียน ชุดแรก ๔ รูป เช่นเดียวกัน ผลการสอบปรากฏว่านักเรียนสอบได้ทั้งหมด การพัฒนาการศึกษามีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และได้เปิดรับพระภิกษุสามเณร เข้ามาศึกษามากขึ้นเป็นลำดับ

โครงสร้างสำนักเรียน

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เมื่อมีนักเรียนมาศึกษามากขึ้น คณะผู้ดำเนินการศึกษาจึงได้ประชุมจัดโครงสร้างและระเบียบขึ้น เพื่อให้การบริหารการศึกษามีระเบียบปฏิบัติ เป็นแบบอย่างเดียวกัน โดยได้ออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติของสำนักเรียนมาบังคับใช้แบ่งลำดับการปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักศึกษา, รองเจ้าอาวาส/ประธานอำนวยการศึกษา, อาจารย์ใหญ่, เลขานุการ, คณะดำเนินงาน, คณะครูและคณะนักเรียน แต่ละฝ่ายมีหน้าที่รับผิดชอบตามความเหมาะสม การบริหารงานการศึกษา ที่อยู่ภายใต้ระเบียบข้อปฏิบัติใหม่ เป็นแรงผลักให้คณะทำงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และเป็นที่พอใจแก่ทางวัด

จากสำนักศาสนศึกษาเป็นสำนักเรียน

มหาเถรสมาคม มีมติครั้งที่ ๓๖/๒๕๓๔ อนุมัติให้ยกฐานะสำนักศาสนศึกษาวัดอาวุธวิกสิตาราม เป็นสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ การสร้างสำนักเรียนให้เป็น สถาบันการศึกษาที่ผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับปรากฏอยู่ในขณะนี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นสำเร็จได้ด้วยการร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีเจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียน ตามลำดับ คือ พระเทพเมธากร (จนฺทเถร) เจ้าสำนักศาสนศึกษาคน สุดท้าย และเป็นรูปแรกที่ดำรงตำแหน่งเจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธฯ หลังจากได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสำนักเรียนได้ให้การส่งเสริมการศึกษาด้วยดีจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ท่านได้ฝากมรดกอันประมาณค่ามิได้ คือ **"สำนักเรียน"** ไว้เพื่อประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังสืบมา

พระเทพปัญญามุนี ได้รับภาระธุระเป็นกำลังหลักของสำนักเรียนมาโดยตลอดตั้งแต่ยุคเริ่มต้นการศึกษา เป็นประธานอำนวยการศึกษามาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันทั้งในฐานะเจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนจากปี ๒๕๓๗ – ปัจจุบัน

ลำดับอาจารย์ใหญ่

อาจารย์ใหญ่สำนักเรียน เป็นตำแหน่งสำคัญในการบริหารการศึกษาของสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันมีอาจารย์ใหญ่ ดังนี้

๑. พระมหาตระกูล สิริวํโส ป.ธ.๗, ศนบ., M.A. ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๗ ปัจจุบันลาสิกขาเป็นอาจารย์ประจำที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (วิทยาเขตล้านนา)

๒. พระมหาวัลลภ วลฺลโภ น.ธ.เอก, ป.ธ.๕, ศน.บ. ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ.๒๕๓๘ ปัจจุบันลาสิกขา

๓. พระมหาประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ.๙, M.A. (ปัจจุบันสมณศักดิ์พระราชดิลก) ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๐ ครั้งที่ ๑

๔. พระมหาสายรุ้ง อินฺทาวุโธ ป.ธ.๗, ศน.บ., อ.ม. (จุฬาฯ) ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔

๕. พระศรีรัชมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน) ป.ธ.๙, M.A. M.phil. ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๔๕ (เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๔๕) ครั้งที่ ๒

พระมหาครรชิต วรกวินฺโท ป.ธ.๗, ศน.บ. ดำรงตำแหน่ง (รก.) ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ (เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕)

๖. พระมหาพิเชษฐวงศ์ ภทฺรปญฺโญ ป.ธ.๘ ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖

๗. พระมหาครรชิต วรกวินฺโท ป.ธ.๘, ศน.บ., กศ.ม. ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๘ ปัจจุบันลาสิกขา

๘. พระศรีรัชมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน) ป.ธ.๙, M.A.Ph.D. (ปัจจุบันพระราชดิลก) ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐

๙. พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม ป.ธ. ๗ ศน.บ., ศน.ม., Ph.D. ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑

๑๐. พระมหาสายรุ้ง อินฺทาวุโธ ป.ธ.๗, ศน.บ., อ.ม. (จุฬาฯ), M.Phil., Ph.D. ดำรงตำแหน่งปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

๑๑. พระมหาอภิชัย อภิชโย ป.ธ.๙, M.A.,M.Phil ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ปัจจุบัน

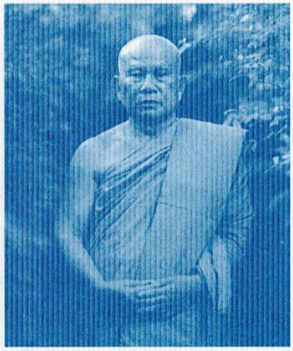
กองทุนการศึกษาพระปริยัติธรรม

ด้านทุนทรัพย์ที่นำมาบริหารการศึกษาระยะแรกที่ดำเนินการศึกษา ใช้ทุนทรัพย์ที่ได้จากการบริจาคของญาติโยม ศิษยานุศิษย์ของพระเทพเมธากร และพระครูคุณสารสาทร ตลอดจนคณะศรัทธาสาธุชนทั่วไป

การบริหารการศึกษา ของสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยด้วยดี และเป็นหลักประกันถึงความมั่นคงในอนาคตสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม จึงได้รวบรวมผู้บริจาคทรัพย์ตั้งกองทุนการศึกษาพระปริยัติธรรม ชื่อบัญชีวัดอาวุธวิกสิตาราม (กองทุนการศึกษาพระปริยัติธรรม)

ตั้งวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๔ ถึง ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ **เป็นจำนวนเงิน (เงินต้น) ๓๕,๒๒๗,๖๐๐.- บาท (สามสิบห้าล้านสองแสนสองหมื่นเจ็ดพันหกร้อยบาทถ้วน)** โดยนำเฉพาะดอกผลมาใช้จ่ายบริหารการศึกษา

ประวัติพระเทพปัญญามุนิ (ทองดี ฐิตายุโก) เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

พระเทพปัญญามุนี ร่มอารามวัดอาวุธฯ

๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์พระเถระฝ่ายธรรมยุต ขึ้นเป็นพระราชาคณะชั้นเทพ รวม ๓ รูป

พระราชปริยัติวิมล วัดอาวุธวิกสิตาราม เป็น ๑ ใน ๓ พระเถระที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงสมณศักดิ์ที่ "พระเทพปัญญามุนี"

"พระเทพปัญญามุนี" เป็นพระเถระชั้นผู้ ใหญ่อีกรูป ที่ได้รับความเลื่อมใสศรัทธา โดยเฉพาะชาวชุมชนบางพลัด อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นพระนักปราชญ์ พระนักเทศน์ และพระนักการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลและส่งเสริมกิจการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมวัดอาวุธวิกสิตาราม จนทำให้เป็นสำนักเรียนของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต มีความโดดเด่น มีผู้สอบได้แผนกธรรมและแผนกบาลีติดอันดับต้นๆ ของประเทศไทย

ปัญญามุนี (ทองดี ฐิตายุโก) สิริอายุ ๗๖ พรรษา ๕๖ อัตโนประวัติมีนามเดิมว่า ทองดี สู่เสน เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๗๖ ที่บ้านเลขที่ ๙ หมู่ที่ ๙ ต.ชีทวน อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี โยมบิดา-มารดา ชื่อ นายแก้วและนางแสน สู่เสน

เมื่อครั้งวัยเยาว์ มีศักดิ์เป็นหลานของพระอาจารย์กัน อดีตเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีวิไล เป็นเด็กที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ร่าเริง และชอบสนุกสนาน แต่มีจิตใจใฝ่ในธรรม ชอบฟังเทศน์ ชอบไปทำบุญถวายภัตตาหารเช้ากับคุณยายแตงที่วัดเป็นประจำ

เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว จึงเข้าพิธีบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดทุ่งศรีวิไล ต.ชีทวน มีพระครูคัมภีรวุฒาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ระหว่างนั้นได้ปฏิบัติกิจอุปัฏฐากรับใช้พระอุปัชฌาย์ และเรียนภาษาขอม จนสามารถอ่านออก

เขียนได้ ด้วยความเป็นผู้มีอุปนิสัยใฝ่ในการศึกษาหาความรู้และพัฒนาขัดเกลาตนเอง จึงได้กราบเจ้าอาวาส เพื่อขออนุญาตไปเรียนต่อในเมืองอุบลราชธานี ได้สังกัดที่วัดสุทัศนาราม สามารถสอบได้นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอกตามลำดับ

เมื่ออายุได้ ๒๑ ปี เข้าพิธีอุปสมบท ณ วัดสุทัศนาราม ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี มีพระศรีธรรมวงศาจารย์ วัดสุปัฏนารามวรวิหาร เป็นพระอุปัชฌาย์, พระครูสังวรศีลขันธ์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูใบฎีกานิล เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เนื่องจากยังใฝ่ใจการศึกษาอยู่ พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้กราบเรียนขอคำปรึกษาจากพระครูสังวรศีลขันธ์ ซึ่งท่านแนะนำให้ไปอยู่ที่วัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ถวายตัวรับใช้พระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศ์ ซึ่งท่านมีเมตตารับไว้

พ.ศ. ๒๕๐๓ สามารถสอบได้นักธรรมชั้นเอก ต่อมาจึงตัดสินใจย้ายไปจำพรรษาที่วัดสัมประทวน อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม แต่อยู่ได้เพียงไม่นาน ท่านได้ย้ายกลับมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ที่วัดอาวุธวิกสิตาราม ขณะที่อยู่ที่วัดอาวุธวิกสิตารามนี้ เป็นที่รู้จักของประชาชนจำนวนมาก ได้รับภาระในงานสำคัญต่างๆ เป็นอันมาก เช่น เป็นแผนกสงเคราะห์ร่วมกับทางราชการ เป็นพิธีกร ประชา สัมพันธ์ในพิธีกรรมการกุศลต่างๆ เป็นผู้ประสานงานหลักกับหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ในการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ติดต่อบุคคลในหน่วยราชการ นักการเมือง สำนักพระราชวัง และประชาชนทั่วไป มาทำบุญในวัดอาวุธวิกสิตาราม

นอกจากนี้ ยังได้ช่วยเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดอาวุธวิกสิตาราม มาโดยลำดับ ต่อมาได้มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เริ่มต้นจากการดำรงตำแหน่งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักศึกษาวัดอาวุธวิกสิตาราม และได้รับความไว้วางใจจากเจ้าอาวาสมาโดยตลอด ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการศึกษา ทั้งภายในวัดอาวุธวิกสิตาราม และคณะสงฆ์ส่วนกลาง ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักศึกษาวัดอาวุธวิกสิตาราม พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นกรรมการตรวจข้อสอบในสำนักศึกษาวัดอาวุธวิกสิตาราม

พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เห็นความลำบากของพระภิกษุสามเณร วัดอาวุธวิกสิตาราม ที่ต้องเดินทางไปศึกษาในสำนักเรียนแห่งอื่น เช่น วัดเทพศิรินทราวาส วัดนรนาถสุนทริการาม วัดสามพระยา เป็นต้น จึงมีความดำริร่วมกับเจ้าอาวาส เพื่อจัดตั้งสำนักศึกษา และขอยกฐานะจากสำนักศึกษาเป็นสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตารามจนประสบความสำเร็จ ลำดับงานปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นรองเจ้าอาวาสวัดอาวุธวิกสิตาราม พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นเจ้าคณะแขวงกัลยาณมิตร ธนบุรี (ธรรมยุต) พ.ศ.๒๕๓๘ เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกรรมการที่ปรึกษาสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมยุต)

พ.ศ. ๒๕๔๒ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอาวุธวิกสิตาราม

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นพระปลัด ฐานานุกรมในพระสิทธิสารโสภณ อดีตเจ้าอาวาสวัดอาวุธวิกสิตาราม พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นพระครูธรรมศาสนอุโฆษ ฐานานุกรมในพระพรหมมุนี (สนั่น) อดีตเจ้าอาวาสวัดนรนาถสุนทริการาม

พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรี ในราชทินนาม พระครูคุณสารสาทร พ.ศ.๒๕๓๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระมงคลธรรมวัฒน์ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับพระราช ทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชปริยัติวิมล

ล่าสุด วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพปัญญามุนี ทุกวันนี้ พระเทพปัญญามุนี ยังดำรงวิถีชีวิตส่วนตัวที่เป็นไปอย่างมักน้อยสันโดษ ตั้งแต่เป็นพระลูกวัด มาจนถึงเป็นเจ้าอารามปก ครองวัดอาวุธวิกสิตาราม

ในการบริหารท่านกล้าคิด กล้าทำ เด็ดขาด เด็ดเดี่ยว ทรงไว้ซึ่งสง่าราศีน่าเคารพยำเกรง แต่ในส่วนลึก ท่านเป็นคนอ่อนโยน มีเมตตาปรานี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สอดส่องดูแลความเป็นอยู่ของผู้น้อยอย่างดี จึงเป็นที่เคารพนับถือรักใคร่ของคณะสงฆ์ผู้ใต้ปกครอง

คู่มือการปฏิบัติศาสนพิธี

บทนำ

พิธี คือ แนวทางหรือข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานที่เป็นรูปแบบ เป็นต้นว่า งานใดสมควรจะดำเนินการอย่างไร เมื่อได้ดำเนินการตามแนวทางหรือข้อเสนอแนะนั้นแล้ว งานเหล่านั้นจะดำเนินไปด้วยความราบรื่น รวดเร็ว เรียบร้อย ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายของงาน ไม่ขัดข้องหรือวุ่นวาย พิธีเป็นวัฒนธรรมประเพณีของชาติ เป็นวิถีชีวิตของประชาชน ในแต่ละสังคมจะมีพิธีการที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตามความเชื่อของคนในสังคมนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ พิธีจึงมีรูปแบบการปฏิบัติหลากหลายแม้ในปัจจุบันก็มีรูปแบบการปฏิบัติพิธีแตกออกไปตามความเห็นของแต่ละสำนัก ทำให้มีข้อถกเถียงกันเสมอ เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้การปฏิบัติพิธีมีรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน จึงได้รวบรวมแนวปฏิบัติพิธีที่เป็นแนวกลางๆ มาแสดงไว้พอเป็นข้อสังเกต

ในการจัดงานศาสนพิธี คือการประกอบพิธีทางศาสนา จะมีบุคคลประเภทหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องพิธี มีชื่อเรียกกันหลากหลาย เช่น มรรคนายก อุบาสก เจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน แต่ในที่นี้จะขอเรียกบุคคลนี้ว่า ศาสนพิธีกร แปลว่า ผู้ดำเนินการพิธีทางศาสนา ศาสนพิธีกรนี้ มีหน้าที่ควบคุม ปฏิบัติ จัดการ ตลอดถึงให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในการจัดพิธีการทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีกรที่ดีจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ เป็นต้นว่า

๑. มีความรอบรู้ในเรื่องศาสนพิธีอย่างกว้างขวาง ละเอียด ลึกซึ้ง

๒. มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ไม่เคอะเขิน งันงก ตกประหม่า

๓. มีความรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนในเรื่องอุปกรณ์ และลำดับพิธีไม่ประมาท

๔. มีกิริยา วาจา และมารยาทเรียบร้อย การแต่งกาย การวางตนเหมาะสม

๕. มีการตัดสินใจที่ฉับไวและถูกต้อง สามารถแก้ไขข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในพิธีได้ทันการณ์

ศาสนพิธีเบื้องต้น

ศาสนพิธี คือ พิธีทางศาสนา ในที่นี้หมายถึงศาสนาพุทธ แบ่งลักษณะรูปแบบประเภทออกไปได้มากมาย เช่น พิธีงานมงคล พิธีงานอวมงคล พิธีงานราษฎร์

พิธีงานหลวง พิธีงานทางราชการ พิธีงานชาวบ้าน ฯลฯ หนังสือศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนา ได้รวบรวมพิธีเหล่านั้นไว้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. กุศลพิธี ได้แก่ พิธีที่ประกอบขึ้นเพื่อความดี เพื่อสิริมงคลเฉพาะตน เช่น พิธีอุปสมบท พิธีรักษาอุโบสถ พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เป็นต้น

๒. บุญพิธี ได้แก่ พิธีที่ประกอบขึ้นเพื่อบุญกุศล และความเป็นสิริมงคลแก่ตน ครอบครัว ญาติมิตร ผู้ที่เคารพรักใคร่ นับถือ แก่สถานที่ หรือเพื่อบุคคลที่ล่วงลับใดๆ ที่ประสงค์จะอุทิศผลบุญไปให้

๓. ทานพิธี ได้แก่ พิธีถวายสิ่งของต่างๆ ทั้งที่เป็นการถวายแก่ส่วนรวม เช่น สังฆทาน กฐินทาน หรือถวายเฉพาะบุคคล เช่น ถวายยารักษาโรค ถวายอาหาร ถวายไทยธรรม เป็นต้น

๔. ปกิณกะพิธี ได้แก่ พิธีเบ็ดเตล็ดที่ไม่อยู่ใน ๓ ประเภทข้างต้น เช่น พิธีพุทธาภิเษก พิธีมังคลาภิเษก พิธีวางศิลาฤกษ์ พิธียกช่อฟ้า เป็นต้น

ในพิธีทั้ง ๔ ประเภทนั้น ถ้าจะกล่าวให้สั้นลง คงได้ ๒ ประเภท คือ งานมงคล ได้แก่ พิธีที่ประกอบเพื่อความดี ความสุข ความเจริญ บุญกุศล สิริมงคลทั้งแก่ตน สถานที่และผู้อื่น กับงานอวมงคล ได้แก่ พิธีประกอบเพื่อถวายหรืออุทิศบุญกุศลให้ผู้อื่น รวมความว่า งานศาสนพิธีต่างๆ ที่จัดกันทั่วๆ ไป มีจุดมุ่งหมายเพียง ๒ ประการนี้เท่านั้น ศาสนพิธีกรที่จะปฏิบัติพิธีต่างๆ พึงศึกษาหลักการของศาสนพิธีทั้ง ๒ ประเภทนั้น การจัดพิธีดังกล่าวมีรูปแบบการจัดเป็น ๒ ลักษณะ คือ พิธีที่ชาวบ้านจัดกันตามประเพณีนิยม การจัดลักษณะนี้ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ต่างปฏิบัติตามความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันสืบๆ มาจนเคยชิน เคยปฏิบัติมาเช่นไรก็ปฏิบัติไปเช่นนั้น ตามแบบของวัด ตามแบบของหมู่บ้าน หรือของสังคมนั้นๆ วัดหนึ่ง หมู่บ้านหนึ่ง สังคมหนึ่ง ก็จัดกันไปตามแบบของตน ลักษณะนี้ขอเรียกว่า พิธีแบบชาวบ้านหรือพิธีท้องถิ่น และพิธีที่ส่วนราชการต่างๆ จัดขึ้นมีรูปแบบ ขั้นตอน มีกำหนดเวลา ไม่ว่าจะจัดที่ตำบล อำเภอ จังหวัดอะไร ก็จะปฏิบัติเหมือนๆ กัน การจัดพิธีลักษณะเช่นนี้เรียกว่า พิธีแบบทางราชการ การจัดพิธีทั้ง ๒ ลักษณะนั้นมีลำดับขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

๑. เตรียมการ ปฏิบัติก่อนจะจัดงานพิธี

๒. ปฏิบัติการ ปฏิบัติก่อนพิธีและระหว่างพิธี

๓. สรุปงาน ปฏิบัติหลังเสร็จพิธี

ข้อปฏิบัติทั่วไปในศาสนพิธี

พิธีทำบุญในที่นี้ จะพูดถึงพิธีทำบุญทั่วๆ ไป ซึ่งเป็นกิจเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกชนจะพึงทราบ และนำไปปฏิบัติได้ ส่วนจะผิดแผกแตกต่างกันไปบ้างนั้นก็สุดแต่ความนิยมของแต่ละท้องถิ่น พิธีทำบุญในศาสนาพุทธ สรุปแล้วมี ๒ พิธี คือ

ก. พิธีทำบุญในงานมงคล เป็นการทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคล ความสุขความเจริญ เช่น พิธีแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ และวันเกิด เป็นต้น

ข. พิธีทำบุญในงานอวมงคล เป็นการทำบุญเพื่อปัดเป่าความชั่วร้ายให้หมดไปโดยปรารภถึงเหตุที่มาไม่ดี หรือเหตุที่ก่อให้เกิดความทุกข์โศก เช่น พิธีศพ พิธีทำบุญในการที่แร้งจับบ้าน รุ้งกินน้ำในบ้าน เป็นต้น ทั้ง ๒ พิธี มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติโดยย่อๆ ดังนี้

๑. จัดสถานที่ ก่อนถึงวันพิธี จะต้องตบแต่งสถานที่รับรองพระที่จะเจริญพระพุทธมนต์ และแขกที่จะมาในงาน ตลอดจนเครื่องใช้แต่ละแผนกให้เรียบร้อย

โดยเฉพาะที่พระสงฆ์ ต้องจัดให้อยู่ในฐานะที่น่าเคารพเสมอ โดยจัดที่บูชาไว้ทางขวามือของพระสงฆ์ที่จะสวดมนต์ และให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก (ถ้าที่จำกัดก็เว้นได้) และอาสนะพระนั้นต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากฆราวาส โดยเฉพาะผู้หญิงแล้วตั้งกระโถน ภาชนะน้ำ พานหมากพลูไว้ทางขวามือของพระสงฆ์ โดยตั้งกระโถนไว้ข้างในแล้วเรียงออกมาตามลำดับ

๒. เครื่องสักการะ หมายถึง โต๊ะหมู่หรือที่บูชาอื่นใดตามฐานะ อันประกอบด้วยพระพุทธรูป ๑ องค์, แจกัน ๑ คู่, เชิงเทียน ๑ คู่, กระถางธูป ๑ ที่ เป็นอย่างน้อยอย่างมากจะจัดให้เต็มที่ตามรูปแบบการจัดของโต๊ะหมู่ ๕, ๗ หรือ ๙ เป็นต้น ก็ได้

๓. ด้ายสายสิญจน์, บาตรน้ำมนต์ ในงานมงคลทุกชนิด นิยมวงด้ายสายสิญจน์รอบบ้านหรือสถานที่ แต่จะย่อลงมาแค่ที่พระสวดมนต์ก็ได้ การวงด้ายสายสิญจน์ให้ถือเวียนขวาไว้เสมอ ถ้าจะวงรอบบ้านด้วย ก็ให้เริ่มต้นที่โต๊ะหมู่บูชาแล้วเวียนออกไปที่รั้วบ้านหรือตัวบ้านทางขวามือ (เวียนแบบเลข ๑ ไทย) เมื่อวงรอบแล้วกลับมาวงรอบที่ฐานพระพุทธรูป วงไว้กับฐานพระพุทธรูป (ระหว่างเข่ากับฐานแล้วมาวง

ที่บาตรน้ำมนต์) เสร็จแล้วหาพานวางด้ายสายสิญจน์ที่เหลือไว้ใกล้ๆ บาตรน้ำมนต์นั้น เพื่อให้พระสงฆ์ใช้ประกอบการเจริญพระพุทธมนต์ต่อไป (พระมหาเถระไม่นิยมวงสายสิญจน์ที่บาตรน้ำมนต์ไว้ก่อน)

๔. บาตรน้ำมนต์ ให้ใส่น้ำพอควร จะใส่ใบเงินใบทองใบนาก หญ้าแพรก ฝักส้มป่อย ผิวมะกรูด ฯลฯ ก็ได้ สุดแต่จะนิยม ไม่ใส่อะไรเลยก็ได้ เพราะพระพุทธมนต์ที่พระสวดเป็นของประเสริฐอยู่แล้ว และตั้งไว้ทางขวามือของพระสงฆ์ที่เป็นประธาน ติดเทียนน้ำมนต์ไว้ที่ขอบบาตร ๑ เล่ม จะหนัก ๑ บาท หรือ ๒ บาทก็ได้ แต่ควรให้ไส้ใหญ่ๆ ไว้ เพื่อกันลมพัดดับด้วย และเมื่อพระสงฆ์ดับเทียนน้ำมนต์แล้ว ห้ามจุดอีกต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นการดับเสนียดจัญไรไปหมดแล้ว มิให้เกิดขึ้นมาอีก

ส่วนในพิธีศพ ตั้งแต่ถึงแก่กรรมจนกระทั่งเผา ไม่มีการวงด้ายสายสิญจน์ และตั้งบาตรน้ำมนต์ หลังจากเผาศพเสร็จแล้วจะทำบุญอัฐิจึงกระทำได้

๕. การนิมนต์พระ เจ้าภาพจะต้องแจ้ง วัน เดือน ปี และพิธีที่จะกระทำให้พระสงฆ์ทราบเสมอ เพราะบทสวดมนต์จะมีเพิ่มเติมตามโอกาสที่ทำบุญไม่เหมือนกัน ส่วนจำนวนพระสงฆ์นั้นมีแน่นอนเฉพาะพระสวดพระอภิธรรม สวดรับเทศน์ และสวดหน้าไฟเท่านั้น คือ ๔ รูป นอกนั้นแล้ว ถ้าเป็นงานมงคลพระสงฆ์ที่สวดมนต์ (เจริญพระพุทธมนต์) ก็นิยม ๕ รูป, ๗ รูป, ๙ รูป, ๑๐ รูป โดยเหตุผลว่า ถ้าเป็นงานแต่งงาน ซึ่งนิยมคู่จะนิยมพระ ๕ รูป, ๗ รูป ๙ รูป โดยรวมพระพุทธรูปเข้าอีก ๑ องค์ เป็น ๖ รูป, ๘ รูป และ ๑๐ รูป ก็ได้เหมือน ส่วนพิธีหลวงใช้ ๑๐ รูปเสมอ สำหรับพิธีสดับปกรณ์ มาติกา-บังสุกุล ก็เพิ่มจำนวนพระสงฆ์มากขึ้นอีก เป็น ๑๐, ๑๕, ๒๐, ๒๕ รูป หรือจนถึง ๘๐ รูป หรือ ๑๐๐ รูป ก็สุดแต่จะศรัทธา ไม่จำกัดจำนวน การนิมนต์พระเพื่อฉันหรือรับอาหารบิณฑบาต อย่าระบุชื่ออาหาร ๕ ชนิด คือ ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ สรุปแล้วระบุไม่ได้ทุกชนิด จะเป็นขนมจีน หมี่กรอบ ไม่ได้ทั้งนั้น ให้ใช้คำรวมว่า “รับอาหารบิณฑบาต เช้า-เพล” หรือ “ฉันเช้า ฉันเพล” ก็พอแล้ว

เมื่อพระสงฆ์ที่มาสวดมนต์ถึงบ้านแล้ว กิจที่จะต้องทำอีกอย่างหนึ่งก็คือ ควรจัดหาน้ำล้างเท้าและทำให้เสร็จ เพราะถ้าพระสงฆ์ล้างเอง น้ำมีตัวสัตว์ พระสงฆ์ก็เป็นอาบัติและถ้าปล่อยให้เท้าเปียกน้ำแล้วเหยียบอาสนะพระสงฆ์ก็เป็นอาบัติอีก

จึงต้องทำให้ท่าน แต่สมัยนี้ การไปมาสะดวกด้วย ยานพาหนะ เท้าพระสงฆ์ไม่เปรอะเปื้อนจึงไม่มีการล้างเท้าพระสงฆ์เป็นส่วนมาก

๖. ลำดับพิธี โดยทั่วไปพิธีมงคลจะเริ่มด้วยประธาน หรือเจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ธูปไม่ควรเกิน ๓ ดอก หรืออย่างมากไม่เกิน ๕ ดอก เทียน ๒ เล่ม และจุดให้ติดจริงๆ จุดแล้วอธิษฐานจิต กราบพระ ๓ หน แล้วอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ เมื่อพระสงฆ์สวดถึงบท "อเสวนา จ พาลานัง" ให้เจ้าภาพจุดเทียนน้ำมนต์ และเมื่อพระสงฆ์สวดถึงบทว่า "นิพพันติ ธีรา ยถา ยัมปทีโป" ท่านดับเทียนตรงคำว่า "นิพ" โดยจุ่มเทียนน้ำมนต์ลงในบาตรน้ำมนต์ (การดับเทียนอาจจะผิดแผกไปจากนี้บ้างก็เป็นเรื่องของพระสงฆ์) พระสงฆ์สวดมนต์จบแล้ว ถ้าเป็นพิธีสวดมนต์ในวันเดียวซึ่งนิยมทำในตอนเช้าหรือเพลก็ถวายภัตตาหาร พระสงฆ์ฉันเสร็จถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ ก็นับว่าเสร็จพิธี แต่ถ้าทำบุญ ๒ วัน วันแรกนิยมสวดมนต์เย็นแบบนี้ เมื่อสวดมนต์เย็นเสร็จก็นับว่าเสร็จไปตอนหนึ่ง รุ่งขึ้นจะเช้าหรือเพลพระสงฆ์มาถึงก็ทำกิจเบื้องต้น มีจุดธูปเทียน อาราธนาศีลรับศีลเสร็จแล้ว พระสงฆ์สวดถวายพรพระ ไม่มีอาราธนาพระปริตร จบแล้วถวายภัตตาหาร ถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ จึงเสร็จพิธี

๗. การกรวดน้ำ เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนา คือ รูปหัวหน้าว่า "ยถา..." ก็ให้เจ้าภาพกรวดน้ำทันที พอจบ "ยถา...." พระสงฆ์รูปที่สองขึ้นบทอนุโมทนา "สัพพี..." พระสงฆ์นอกนั้นสวดรับต่อพร้อมกัน ก็ให้เจ้าภาพเทน้ำให้หมด แล้วนั่งประนมมือฟังพระสงฆ์ให้พอต่อไป จบแล้วกราบ ๓ หน

๘. การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ให้กระทำหลังจากพระสงฆ์อนุโมทนา (ยถา สัพพี) จบแล้ว จะนิมนต์ให้พระสงฆ์ประพรมใครหรือที่ใดก็นิมนต์ท่านตามประสงค์

๙. การเทศน์ การนิมนต์พระสงฆ์ให้แสดงพระธรรมเทศนาด้วย ในกรณีที่มีสวดมนต์ก่อน แล้วก็มีเทศน์ติดต่อกันไป การอาราธนาตอนพระสวดมนต์ให้อาราธนาพระปริตร ยังไม่ต้องรับศีล ต่อเมื่อถึงเวลาเทศน์นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นธรรมาสน์แล้วจึงอาราธนาศีล รับศีลเสร็จ อาราธนาธรรมต่อ พระสงฆ์เทศน์จบ ถ้าไม่มีพระสวดรับเทศน์พระท่านจะอนุโมทนาบนธรรมาสน์เลย ท่านลงมาแล้วจึง

ถวายไทยธรรม (เครื่องกัณฑ์) แต่ถ้ามีพระสวดรับเทศน์ เช่น ในกรณีทำบุญหน้าศพเป็นต้น พระเทศน์จบ พระสงฆ์สวดรับเทศน์ต่อ (ระหว่างนี้พระเทศน์จะลงมานั่งข้างล่างตรงต้นแถวพระสวด) จบแล้ว เจ้าภาพจึงถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำเป็นเสร็จพิธี

๑๐. การตั้งเครื่องบูชาหน้าศพ ถ้าเป็นพิธีอาบน้ำศพ จะต้องมีเทียน (ประทีป) ๑ เล่ม ตามไว้ข้างศพเหนือศีรษะด้วย และประทีปนี้ จะตามไว้ตลอดเวลา เมื่อนำศพลงหีบแล้ว ก็ตามไว้ข้างหีบ ด้านเท้าของผู้ตาย ซึ่งถือว่าผู้ตายจะได้จุดส่องทางไป

ถ้าเป็นพิธีทำบุญหน้าศพ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน หรือวันเผาก็ตาม ด้านหน้าศพจะมีที่จุดธูปไว้ให้ผู้ที่เคารพนับถือบูชา ๑ ที่ และนอกจากนี้ เวลาประกอบพิธีทุกครั้งนิยมจัดเครื่องทองน้อยไว้เบื้องหน้าศพอีก ๑ ที่ ซึ่งประกอบด้วย กรวยปักดอกไม้ ๓ กรวย, เทียน ๑ เล่ม, ธูป ๑ ดอก, เครื่องทองน้อยนี้ตั้งไว้หน้าศพเพื่อให้ศพบูชาธรรมโดยเจ้าภาพจุดให้ และการตั้งให้ตั้งดอกไม้ไว้ข้างนอก ตั้งธูปเทียนไว้ข้างใน (หันธูปเทียนไว้ทางศพ) (บางวัดให้ตั้งเครื่องทองน้อยอีกชนิดหนึ่งสำหรับเจ้าภาพในเวลาฟังธรรมระหว่างพระสงฆ์กับเจ้าภาพ การตั้งหันธูปเทียนไว้ทางเจ้าภาพ)

๑๑. การจุดธูปเทียน การจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยหรืออื่นใดก็ตาม จะต้องจุดเทียนก่อนเสมอ แล้วจึงจุดธูป เพราะถือว่าเทียนสูงกว่าธูปและอีกประการหนึ่ง การจุดเทียนก่อน หากเทียนเกิดดับขึ้นระหว่างกลางคัน ก็จะได้ต่อติดกันสะดวกยิ่งขึ้น

๑๒. ผ้าภูษาโยง พิธีศพ เวลาพระท่านจะบังสุกุล จะมีผ้าภูษาโยง ซึ่งเชื่อมโยงมาจากศพเสมอ การทอดผ้าบนผ้าภูษาโยงนี้ให้ทอดตามขวาง เพื่อพระจับชักบังสุกุล ถ้าไม่มีผ้าทอด พระสงฆ์ก็จับเฉพาะผ้าภูษาโยง หากไม่มีผ้าภูษาโยงจะใช้ด้ายสายสิญจน์แทนก็ได้และห้ามข้ามเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นมือหรือเท้าก็ตาม ถือว่าไม่เคารพศพ สำหรับศพหลวง ผ้าภูษาโยงจะถูกนำเชื่อมกับผ้าหรือด้ายสายสิญจน์ที่ต่อมาจากศพจากนั้นเจ้าภาพจึงทอดผ้า

๑๓. ใบปวารณา ในการทำบุญ มักจะมีเงินถวายพระสงฆ์เสมอ เพื่อให้ท่านนำไปใช้จ่าย แต่พระสงฆ์ท่านจับต้องเงินไม่ได้ จึงใช้ใบปวารณาแทน และใช้คำว่าจตุปัจจัย (ปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม, อาหาร, ที่อยู่อาศัย, ยารักษาโรค) แทนคำว่าเงิน

การเตรียมการในพิธีทำบุญ

๑. การจัดสถานที่ทำบุญ

๑.๑ โต๊ะหมู่บูชา

- ตั้งไว้ด้านขวาของอาสน์สงฆ์ สูงกว่าอาสน์สงฆ์พอสมควร หันหน้าไปทางด้านทิศตะวันออก ทิศเหนือ หรือทิศใต้ก็ได้ ไม่นิยมตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันตก (ดูความเหมาะสมของสถานที่ประกอบด้วย)
- โต๊ะหมู่บูชา ประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อย คือ

๑.๑.๑ พระพุทธรูป ๑ องค์

๑.๑.๒ แจกัน ๑ คู่ พร้อมดอกไม้ประดับ (ดอกไม้นิยมให้มีสีสวย-กลิ่นหอม-กำลังสดชื่น)

๑.๑.๓ กระถางธูป ๑ ใบ พร้อมธูปหอม ๓ ดอก

๑.๑.๔ เชิงเทียน ๑ คู่ พร้อมเทียน ๒ เล่ม

๑.๒ อาสน์สงฆ์

- จัดตั้งไว้ด้านซ้ายโต๊ะหมู่บูชา แยกเป็นเอกเทศต่างหากจากที่นั่งฆราวาส ประกอบด้วยเครื่องรับรอง คือ

๑.๒.๑ พรมเล็กเท่าจำนวนพระสงฆ์

๑.๒.๒ กระโถนเท่าจำนวนพระสงฆ์

๑.๒.๓ ภาชนะน้ำเย็นเท่าจำนวนพระสงฆ์

๑.๒.๔ ภาชนะน้ำร้อนเท่าจำนวนพระสงฆ์

- เครื่องรับรองดังกล่าว ตั้งไว้ด้านขวามือของพระสงฆ์ โดยตั้งกระโถนไว้ด้านในสุด ถัดออกมาเป็นภาชนะน้ำเย็น ส่วนภาชนะน้ำร้อนจัดถวายเมื่อพระสงฆ์เข้านั่งแล้ว
- ถ้าเครื่องรับรองไม่เพียงพอ จัดไว้สำหรับพระผู้เป็นประธานสงฆ์ ๑ ที่ นอกนั้น ๒ รูป ต่อ ๑ ที่ก็ได้ (ยกเว้นแก้วน้ำ)

๑.๓ ที่นั่งเจ้าภาพและผู้จัดงาน

- จัดไว้ด้านหน้าของอาสน์สงฆ์ โดยแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากอาสน์สงฆ์

- ถ้าเนื่องเป็นอันเดียวกับอาสน์สงฆ์ ให้ปูเสื่อหรือพรมบนอาสน์สงฆ์ทับผืนที่เป็นที่นั่งสำหรับฆราวาส โดยปูทับกันออกมาตามลำดับ แล้วปูพรมเล็กสำหรับพระสงฆ์แต่ละรูปอีกเพื่อให้สูงกว่าที่นั่งเจ้าภาพ

๑.๔ ภาชนะน้ำมนต์

- จัดทำเฉพาะพิธีทำบุญงานมงคลทุกชนิด โดยตั้งไว้ข้างโต๊ะหมู่บูชาด้านขวาของประธานสงฆ์

- พิธีทำบุญงานอวมงคลที่เกี่ยวเนื่องกับศพ เช่น ทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน เป็นต้น ไม่ต้องจัดภาชนะน้ำมนต์

๑.๕ เทียนน้ำมนต์

- ใช้เทียนขี้ผึ้งแท้ น้ำหนัก ๑ บาทขั้นไป โดยใช้ชนิดไส้ใหญ่ เพื่อป้องกันมิให้ดับง่าย

๒. การนิมนต์พระสงฆ์

๒.๑ พิธีทำบุญงานมงคล อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๕ รูป ข้างมากไม่มีกำหนด (พิธีหลวง และพิธีที่มีการทำบุญทักษิณานุประทานนิยม ๑๐ รูป)

๒.๒ งานมงคลสมรส เมื่อก่อนนิยมนิมนต์จำนวนคู่ คือ ๖ – ๘ – ๑๐ - ๑๒ รูป เพื่อฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวนิมนต์ฝ่ายละเท่าๆ กัน

๒.๓ ในปัจจุบัน งานมงคลทุกประเภท รวมทั้งงานมงคลสมรสนิยม นิมนต์ ๙ รูป (เลข ๙ ออกเสียงใกล้เคียงคำว่า “ก้าว” หมายถึง ก้าวหน้าหรือกำลังพระเกตุ ๙, พระพุทธคุณ ๙ และโลกุตรธรรม ๙)

๒.๔ งานทำบุญอายุ นิยมนิมนต์พระสงฆ์เกินกว่าอายุเจ้าภาพ ๑ รูป

๒.๕ งานอวมงคลเกี่ยวเนื่องกับพิธีศพ นิยมนิมนต์ดังนี้

- สวดพระอภิธรรม ๔ รูป
- สวดหน้าไฟ ๔ รูป
- สวดพระพุทธมนต์ ๕ – ๗ - ๑๐ รูป ตามกำลังศรัทธา

- สวดแจง ๒๐ – ๒๕ – ๕๐ – ๑๐๐ - ๕๐๐ รูป หรือทั้งวัด
- สวดมาติกา สวดบังสุกุล นิยมนิมนต์เท่าอายุผู้ตายหรือตามศรัทธาก็ได้

๒.๖ วิธีการนิมนต์พระสงฆ์

- พิธีที่เป็นทางราชการ นิมนต์เป็นลายลักษณ์อักษร
- พิธีทำบุญส่วนตัว นิยมไปนิมนต์ด้วยวาจาด้วยตนเอง

๒.๗ ข้อควรระวัง

- อย่านิมนต์ออกชื่ออาหาร เช่น นิมนต์ไปฉันขนมจีน เป็นต้น เพราะพระผิดวินัยบัญญัติ
- นิมนต์แต่เพียงว่า "นิมนต์รับบิณฑบาต รับภิกษา" หรือ "นิมนต์ฉันเช้า ฉันเพล" เป็นต้น

๓. การใช้ด้ายสายสิญจน์

๓.๑ นิยมใช้ทั้งงานพิธีมงคล และพิธีอวมงคล

๓.๒ งานพิธีอวมงคลเกี่ยวกับศพ ไม่ใช้ด้ายสายสิญจน์วงรอบอาคารบ้านเรือน ใช้เป็นสายโยงจากศพมาถึงอาสน์สงฆ์ สำหรับพระสงฆ์พิจารณาบังสุกุล

๓.๓ งานพิธีมงคล นิยมวงรอบอาคารบ้านเรือนเฉพาะพิธีขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญบ้านประจำปี และทำบุญปัดความเสนียดจัญไร ดังนี้

- อาคารบ้านเรือนที่มีรั้วหรือกำแพง วงรอบรั้วหรือกำแพงโดยรอบ
- อาคารบ้านเรือนที่มีรั้วหรือกำแพงล้อม หรือมีแต่บริเวณกว้างขวางเกินไปให้วงเฉพาะรอบตัวอาคารบ้านเรือน

๓.๔ การวงด้ายสายสิญจน์

- เริ่มวงด้ายสายสิญจน์ตั้งแต่โต๊ะหมู่บูชา แต่ยังไม่ต้องวงรอบพระพุทธรูป เมื่อวางรอบอาคารบ้านเรือน หรือรอบบริเวณงาน แล้วจึงนำมาวงรอบฐานพระพุทธรูปภายหลัง โดยวงเวียนขวา ๑ รอบ หรือ ๓ รอบ
- วงด้ายสายสิญจน์เวียนขวาไปตามลำดับ และยกขึ้นให้อยู่สูงที่สุด เพื่อป้องกันคนข้าม หรือทำขาด
- ด้ายสายสิญจน์ที่วงแล้วให้คงไว้ตลอดไป ไม่ต้องเก็บ
- พิธีทำบุญงานมงคลอื่นๆ วงเฉพาะบริเวณห้องพิธีหรือเฉพาะรอบฐาน

พระพุทธรูปที่โต๊ะหมู่บูชา (แล้วโยงมาวงรอบภาชนะน้ำมนต์) วางกลุ่มด้ายสายสิญจน์ใส่พานไว้ด้านซ้ายโต๊ะหมู่บูชา

๓.๕ การใช้ด้ายสายสิญจน์ทอดบังสุกุล

- โยงจากศพ จากโกศอัฐิ จากรูปของผู้ตาย หรือจากรายนามของผู้ตายอย่างใดอย่างหนึ่งมาทอดให้พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุล

- ในพิธีทำบุญงานมงคล หากเชิญโกศอัฐิของบรรพบุรุษมาร่วมบำเพ็ญกุศลด้วยเมื่อจะนิมนต์พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุล ให้ใช้ด้ายสายสิญจน์ อีกกลุ่มหนึ่งต่างหากจากกลุ่มที่พระสงฆ์ถือเจริญพระพุทธมนต์ หรือจะเด็ดด้ายสายสิญจน์จากกลุ่มเดียวกันนั้นให้ขาดออกจากพระพุทธรูป แล้วเชื่อมโยงกับโกศอัฐิก็ได้

๓.๖ การทำมงคลแฝด

- นำด้ายดิบที่ยังไม่ได้ทำเป็นด้ายสายสิญจน์ไปขอให้พระเถระที่เคารพนับถือทำพิธีปลุกเสกและทำเป็นมงคลแฝดสำหรับคู่บ่าวสาว ก่อนถึงวันงานประมาณ ๗ วัน หรือ ๓ วันเป็นอย่างน้อย

๔. เทียนชนวน

๔.๑ อุปกรณ์

- ใช้เชิงเทียนทองเหลืองขนาดกลาง ๑ ข้าง

- เทียนขี้ผึ้งไส้ใหญ่ๆ ขนาดพอสมควร ๑ เล่ม

- น้ำมันชนวน (ขี้ผึ้งแท้แช่น้ำมันเบนซิน หรือเคี่ยวขี้ผึ้งให้เหลว ยกลงจากเตาไฟแล้วผสมน้ำมันเบนซิน)

๔.๒ การถือเชิงเทียนชนวนสำหรับพิธีกร

- ถือด้วยมือขวา โดยหงายฝ่ามือ ใช้นิ้วมือสี่นิ้ว (เว้นนิ้วหัวแม่มือ) รอบรับฐานเชิงเทียน ใช้หัวแม่มือกดฐานเชิงเทียนด้านบนให้แน่นเข้าไว้

- ไม่นิยมจับกึ่งกลางเชิงเทียน เพราะจำทำให้ผู้ใหญ่รับไม่สะดวก

๔.๓ การส่งเทียนชนวนให้ผู้ใหญ่สำหรับพิธีกร

- ถึงเวลาประกอบพิธี จุดเทียนชนวน ถือด้วยมือขวา เดินเข้าไปหาประธานในพิธี ยืนตรงโค้งคำนับ

- เดินตามหลังประธานในพิธีไปยังที่บูชา

- ถ้าประธานในพิธีหยุดยืนหน้าที่บูชา พิธีกรน้อมตัวลงเล็กน้อย ส่งเทียนชนวน (ถ้าประธานในพิธีนั่งคุกเข่า พิธีกรก็นั่งคุกเข่าตาม) แล้วส่งเทียนชนวนด้วยมือขวา มือซ้ายห้อยอยู่ข้างตัว
- ส่งเทียนชนวนแล้วถอยหลังออกมาห่างจากประธานในพิธีพอสมควร พร้อมกับคอยสังเกต ถ้าเทียนชนวนดับ พึงรีบเข้าไปจุดทันที
- เมื่อประธานในพิธีจุดธูปเทียนเสร็จแล้ว เข้าไปรับเทียนชนวน โดยวิธียื่นมือขวา แบมือเข้าไปรองรับ ถอยหลังห่างออกไปเล็กน้อย โค้งคำนับแล้วจึงกลับหลังหันเดินออกมา

๔.๔ การจุดธูปเทียนสำหรับประธานในพิธี

- เมื่อพิธีกรถือเทียนชนวนเข้าไปเชิญประธานฯ ประธานฯ ลุกขึ้นจากที่นั่ง เดินไปที่หน้าโต๊ะหมู่บูชา ถ้าโต๊ะหมู่บูชาตั้งอยู่สูง พึงยืน ถ้าตั้งอยู่ไม่สูงนักพอนั่งคุกเข่าจุดถึง พึงนั่งคุกเข่าลงแล้วรับเชิงเทียนชนวนจากพิธีกร
- จุดเทียนเล่มขวาของพระพุทธรูปก่อน แล้วจุดเล่มซ้ายต่อไป แล้วจึงจุดธูปเช่นเดียวกับเทียน
- ถ้ามีสายชนวนเชื่อมโยงจากธูปไปยังเทียนทุกคู่ พึงจุดธูปเป็นอันดับแรก
- ถ้าธูปมิได้จุ่มน้ำมันชนวน พึงถอนธูปออกมาจุดกับเทียนชนวน ส่งเทียนชนวนให้พิธีกร แล้วปักธูปไว้ตามเดิม โดยปักเรียงหนึ่งเป็นแถวเดียวกัน หรือปักเป็นสามเส้าก็ได้
- จุดธูปเทียนเสร็จแล้ว นั่งคุกเข่าประนมมือ กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย โดยว่า นโม....๓ จบ แล้วว่า อิมินา....(เพียงแต่นึกในใจ) แล้วกราบด้วย เบญจางคประดิษฐ์ ขณะกราบพึงระลึกถึงพระรัตนตรัยด้วย คือกราบครั้งที่ ๑ บริกรรมว่า อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ ครั้งที่ ๒ บริกรรมว่า สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นะมัสสามิ ครั้งที่ ๓ บริกรรมว่า สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ เสร็จแล้วกลับเข้าไปนั่งประจำที่

๕. การอาราธนาสำหรับพิธีกร

- เมื่อเจ้าภาพ หรือประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยเสร็จแล้ว พิธีกรเริ่มกล่าวคำอาราธนาศีล

- ถ้าอาสน์สงฆ์อยู่ระดับพื้น ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดนั่งกับพื้น พิธีกรพึงนั่งคุกเข่า ประนมมือกราบ ๓ ครั้ง แล้วจึงกล่าวคำอาราธนา ถ้าอาสน์สงฆ์ยกขึ้นสูงจากพื้น แต่ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดนั่งอยู่กับพื้นก็นั่งคุยเข่าอาราธนาเช่นกัน

- ถ้าอาสน์สงฆ์ยกสูง ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดนั่งเก้าอี้ พิธีกรพึงยืนทางท้ายอาสน์สงฆ์ ข้างหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๓ จากท้ายแถวหรือที่อันเหมาะสม ทำความเคารพประธานในพิธี แล้วหันหน้าไปทางประธานสงฆ์ ประนมมือกล่าวคำอาราธนาศีล โดยหยุดทอดเสียงเป็นจังหวะๆ ดังนี้ "มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ, ทุติยัมปิ....ฯลฯ, ตะติยัมปิ ....ฯลฯ

- เมื่อรับศีลเสร็จแล้ว พึงอาราธนาพระปริตรต่อไป จบแล้ว ถ้านั่งคุกเข่ากราบ ๓ ครั้ง ถ้ายืน ก็ยกมือไหว้ เสร็จแล้วทำความเคารพประธานในพิธีอีกครั้งหนึ่ง

๖. การจุดเทียนน้ำมนต์

- ประธานในพิธี หรือเจ้าภาพ จะต้องรอคอยจุดเทียนน้ำมนต์อีกครั้งหนึ่ง

- เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์ถึงบทมงคลสูตร พิธีกรพึงจุดเทียนชนวนเข้าไปเชิญประธานในพิธี หรือเจ้าภาพไปจุดเทียนน้ำมนต์ ยกภาชนะน้ำมนต์ถวายประธานสงฆ์ ยกมือไหว้ แล้วกลับไปนั่งที่เดิม

๗. การถวายข้าวบูชาพระพุทธ

- เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบทถวายพระ พิธีกรยกสำรับคาวหวานไปตั้งที่หน้าโต๊ะหมู่บูชา โดยตั้งบนโต๊ะที่มีผ้าขาวปูรอง หรือที่พื้นแต่มีผ้าขาวปูรอง

- เชิญประธานในพิธีหรือเจ้าภาพทำพิธีบูชา (พิธีกรไม่ควรจัดทำเสียเอง)

- ประธานในพิธี หรือเจ้าภาพ นั่งคุกเข่า (พิธีราษฎร์จุดธูป ๓ ดอก ปักที่กระถางธูป) ประนมมือ กล่าวคำบูชาข้าวพระพุทธจบแล้วกราบ ๓ ครั้ง

- กรณียกสำรับคาวหวานสำหรับพระพุทธและสำรับคาวหรือทั้งคาวและหวานสำหรับพระสงฆ์เข้าไปพร้อมกัน (หลังจบบทถวายพรพระ) ประธานฯ หรือเจ้าภาพนั่งคุกเข่ากล่าวคำบูชาข้าวพระพุทธจบแล้ว จึงยกสำรับคาวหรือทั้งคาว

และหวานถวายพระสงฆ์เฉพาะรูปประธานฯ นอกนั้นจะมอบให้ผู้ร่วมพิธีเข้าร่วมถวาย ก็ชื่อว่าเป็นความสมบูรณ์แห่งพิธีการที่เหมาะสม

๘. การลาข้าวพระพุทธ

- เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว เจ้าภาพหรือพิธีกร เข้าไปนั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำลาข้าวพระพุทธจบแล้วกราบ ๓ ครั้ง แล้วยกสำรับไปได้

๙. การจัดภัตตาหารถวายพระสงฆ์

- เวลาเช้า จัดอาหารประเภทอาหารเบา เช่น ข้าวต้ม โจ๊ก กาแฟ ขนมปัง เป็นต้น

- เวลาเพล จัดอาหารประเภทอาหารหนัก โดยมากจัดเป็นอาหารไทย และควรเป็นอาหารพื้นเมืองเป็นหลัก อาจมีอาหารพิเศษแทรกบ้างก็ได้

๑๐. การประเคนของพระ

- ถ้าเป็นชาย ยกส่งให้ถึงมือพระภิกษุผู้รับประเคน ถ้าเป็นหญิงวางถวายบนผ้าที่พระสงฆ์ทอดรับประเคนและรอให้ท่านจับที่ผ้าทอดนั้นก่อน จึงวางสิ่งของลงบนผ้านั้น

- ถ้าพระสงฆ์นั่งกับพื้น พึงนั่งคุกเข่าประเคน ถ้าพระสงฆ์นั่งเก้าอี้ พึงยืนประเคน

- ยกภัตตาหารที่จะพึงฉันพร้อมภาชนะอาหารถวายเท่านั้น สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ไม่ต้องยกประเคน เพียงแต่วางมอบให้เท่านั้นก็พอ

- ภัตตาหารทุกชนิดที่ประเคนแล้ว ห้ามคฤหัสถ์จับต้องอีก ถ้าเผลอไปจับต้องเข้าต้องประเคนใหม่

- ประเคนครบทุกอย่างแล้ว ถ้านั่งคุกเข่าประเคน ก็กราบ ๓ ครั้ง ถ้ายืนประเคนก็น้อมตัวลงยกมือไหว้

- ลักษณะการประเคนที่ถูกต้อง ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. สิ่งของที่จะประเคน ไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไป ขนาดปานกลางคนเดียวยกไหว และยกสิ่งของนั้นให้ขึ้นพ้นจากพื้นที่สิ่งของนั้นตั้งอยู่

๒ ผู้ประเคนอยู่ห่างจากพระภิกษุผู้รับประเคนประมาณ ๑ ศอก (อย่างมากไม่เกิน ๒ ศอก)

๓. ผู้ประเคนน้อมสิ่งของนั้นเข้าไปให้ด้วยกิริยาอาการแสดงความเคารพอ่อนน้อม

๔. กิริยาอาการที่น้อมสิ่งของเข้าไปให้นั้น จะส่งให้ด้วยมือก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย เช่น ให้ทัพพีตักถวาย ก็ได้

๕. พระภิกษุผู้รับประเคนนั้น จะรับด้วยมือก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย เช่น จะใช้ผ้าทอดรับ ใช้บาตรรับ หรือใช้ภาชนะรับก็ได้

๑๑. การจัดเครื่องไทยธรรมถวายพระสงฆ์

๑. เครื่องไทยธรรม คือวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่สมควรถวายแก่พระสงฆ์ ได้แก่ปัจจัย ๔ และสิ่งของที่นับเนื่องในปัจจัย ๔

๒. สิ่งของที่ประเคนพระสงฆ์ได้ในเวลาเช้าชั่วเที่ยง ได้แก่ ประเภทอาหารคาวหวานทุกชนิด ทั้งอาหารสด อาหารแห้ง และอาหารเครื่องกระป๋องทุกประเภท หากนำสิ่งของเหล่านี้ไปถวายในเวลาหลังเที่ยงวันแล้ว เพียงแต่แจ้งให้ภิกษุรับทราบ แล้วมอบสิ่งของเหล่านั้นแก่ศิษย์ของท่านให้เก็บรักษาไว้ทำถวายในวันต่อไปก็พอ

๓. สิ่งของที่ประเคนพระสงฆ์ได้ตลอดเวลา ได้แก่ ประเภทเครื่องดื่ม เครื่องยาบำบัดความเจ็บไข้ และประเภทเภสัช เช่น น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย หมากพลู หรือประเภทสิ่งของที่ไม่ใช่ของสำหรับขบฉัน

๔. สิ่งของที่ไม่สมควรประเคนพระสงฆ์ ได้แก่ เงิน และวัตถุสำหรับใช้แทนเงิน เช่น ธนบัตร เป็นต้น (ในการถวาย ควรใช้ใบปวารณาแทนตัวเงิน ส่วนตัวเงินมอบไว้กับไวยาวัจกรของพระภิกษุนั้น)

๑๒. การปฏิบัติในการกรวดน้ำ

- กระทำในงานทำบุญทุกชนิด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว
- ใช้น้ำที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งอื่นใดเจือปน
- ใช้ภาชนะสำหรับกรวดน้ำโดยเฉพาะ ถ้าไม่มี ก็ใช้แก้วน้ำหรือขันน้ำแทน โดยจัดเตรียมไว้ก่อนถึงเวลาใช้
- กรวดน้ำหลังจากถวายเครื่องไทยธรรมแล้ว
- เมื่อประธานสงฆ์เริ่มอนุโมทนา (ยถา....) ก็เริ่มหลั่งน้ำอุทิศส่วนกุศล
- ถ้านั่งอยู่กับพื้น พึงนั่งพับเพียบจับภาชนะ สำหรับกรวดน้ำด้วยมือทั้งสอง

รินน้ำให้ไหลลงเป็นสาย

- ถ้าภาชนะสำหรับกรวดน้ำปากกว้าง เช่น ขันหรือแก้ว ไม่ควรใช้นิ้วมือขวารองรับน้ำให้ไหลลงไปตามนิ้วชี้นั้น ถ้าภาชนะปากแคบ ไม่ต้องใช้นิ้วมือรองรับสายน้ำ

- ควรรินน้ำให้ไหลลงเป็นสาย โดยไม่ขาดตอนเป็นระยะๆ พร้อมกันนั้นควรตั้งจิตอุทิศส่วนกุศลแก่ท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว

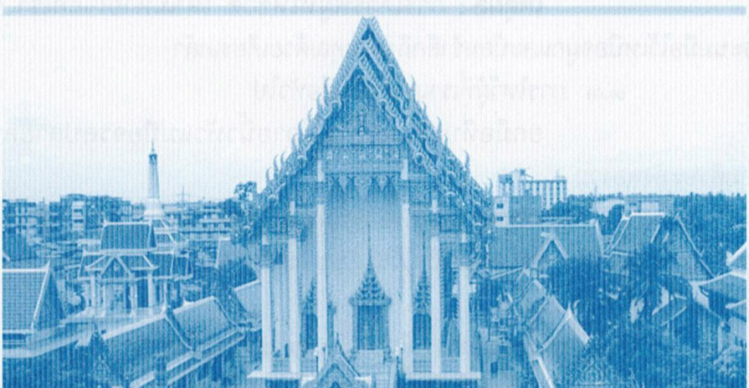
- เมื่ออุทิศเป็นส่วนรวมแล้ว ควรอุทิศระบุเฉพาะเจาะจงชื่อ นามสกุลของผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

- เมื่อพระสงฆ์รูปที่ ๒ รับและขึ้นอนุโมทนาว่า สัพพีติโย.....พึงเทน้ำให้หมดภาชนะแล้วประนมมือรับพรต่อไป

- ขณะที่พระสงฆ์กำลังอนุโมทนา ไม่พึงลุกไปทำธุรกิจอื่นๆ (หากไม่จำเป็นจริงๆ)

- พระสงฆ์อนุโมทนาจบแล้ว พึงกราบหรือไหว้ตามสมควรแก่สถานที่นั้นๆ

- น้ำที่กรวดแล้วพึงนำไปเทลงที่พื้นดิน โดยเทลงที่กลางแจ้งภายนอกตัวอาคารบ้านเรือน ห้ามเทลงไปในกระโถนหรือในที่สกปรกเป็นอันขาด

ข้อที่ควรทราบเพิ่มเติม

ศาสนพิธี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้รู้ได้ถือปฏิบัติกันมาจนเป็นแบบแผนและเป็นสิ่งที่ชาวพุทธควรศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้พบเห็น และให้เกิดความขลังความศักดิ์สิทธิ์แก่พิธีกรรมนั้นๆ ข้อควรทราบเพิ่มเติม ดังนี้

๑. การไหว้

๑.๑ การไหว้พระ

- ยกมือทั้งสองประนมอยู่ระดับอก แล้วยกมือประนมนั้นขึ้นจรดหน้าผาก โดยให้ปลายนิ้วหัวแม่มือทั้งสองจรดระหว่างคิ้ว น้อมศีรษะลงพองาม

เหตุผล : การเคารพผู้ที่เรานับถืออย่างสูงสุด ควรประนมมือให้อยู่ระดับสูงสุดของใบหน้าและนอบน้อมเคารพด้วยเศียรเกล้า

๑.๒ การไหว้บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย

- ยกมือที่ประนมอยู่ขึ้น ให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดปลายจมูก น้อมศีรษะลงพองาม

เหตุผล : การเคารพผู้ที่ให้ชีวิต ให้ลมหายใจแก่เรา จึงประนมมือไว้เหนือจมูกและน้อมรำลึกถึงพระคุณด้วยเศียรเกล้า

๑.๓ การไหว้ผู้ที่เราเคารพนับถือทั่วไป

- ยกมือที่ประนมอยู่ให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดปลายคาง น้อมศีรษะลงพองาม

เหตุผล : การเคารพผู้ที่ให้วิชาความรู้เป็นแบบอย่างในการทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงประนมมือไว้ระดับของปาก แล้น้อมรับเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตด้วยเศียรเกล้า

๑.๔ การไหว้ (การรับไหว้) ผู้เสมอกันหรือผู้น้อยกว่า

- ยกมือประนมขึ้นเสมออก ให้ปลายนิ้วชี้จรดปลายคาง ไม่ต้องน้อมศีรษะ

เหตุผล : คนเสมอกันและเพื่อนมนุษย์ ควรมีน้ำใจเมตตาเอื้อเฟื้อ เกื้อกูลกัน จึงประนมไว้ในระดับอก หมายถึงจิตใจ

หมายเหตุ การไหว้นั้น จะนั่งพับเพียบไหว้หรือยืนไหว้ก็ได้ ผู้ชายถ้ายืนต้องให้เท้าทั้งสองชิดกัน ในลักษณะยืนตรง ผู้หญิงถ้ายืน ให้สืบเท้าข้างหนึ่งไปข้างหลังเล็กน้อย พร้อมทั้งน้อมตัวไหว้สำหรับการไหว้ผู้อาวุโสกว่าขึ้นไป

๒. การกราบ

๒.๑ การกราบพระ – กราบศพพระ

กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง หมายถึงให้อวัยวะ ๕ ส่วนจรดถึงพื้น คือ เข่า ๒ มือ หรือศอก ๒ หน้าผาก ๑ ท่าเตรียม ผู้ชาย นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า ปลายเท้าตั้ง ผู้หญิง นั่งทับฝ่าเท้า ปลายเท้าราบ จังหวะ ๑ (อัญชลี) ยกมือทั้งสองขึ้นประนมเสมออกปลายนิ้วเบนออกประมาณ ๔๕ องศา จังหวะ ๒ (วนทา) ยกมือที่ประนมนั้นขึ้นจรดหน้าผากให้หัวแม่มือทั้งสองจรดระหว่างคิ้ว จังหวะ ๓ (อภิวาท) กราบลงกับพื้น แบมือคว่ำให้ฝ่ามือทั้งสองห่างกันพอศีรษะจรดพื้นได้ (ผู้ชายให้ข้อศอกต่อหัวเข่า ผู้หญิงให้ข้อศอกคร่อมเข่า)

๒.๒ กราบคน – กราบศพคน (กราบมือตั้งครั้งเดียว)

จังหวะ ๑ นั่งพับเพียบประนมมือไหว้ขึ้น (กรณีผู้ตายอาวุโสกว่า) ให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก (กรณีผู้ตายอาวุโสเท่ากันหรือรุ่นราวคราวเดียวกัน) ให้หัวแม่มือจรดปลายคาง จังหวะ ๒ กราบลงครั้งเดียวโดยให้มือที่ประนมนั้นตั้งกับพื้นหน้าผากจรดสันมือ

๓. การจุดเทียนรูปบูชาพระ

- จุดเทียนเล่มทางขวาของพระพุทธก่อน แล้วจึงจุดเทียนเล่มทางซ้ายของพระพุทธ
- จุดธูป ๓ ดอก โดยจุดดอกทางขวาของพระพุทธ ไปทางซ้ายตามลำดับ
- เสร็จแล้วกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง

๔. สัญลักษณ์แห่งการบูชา

เทียน เป็นสัญลักษณ์แห่งการบูชาพระธรรมและพระวินัย เปรียบเทียบว่าเทียนเป็นแสงสว่างส่องทาง พระธรรมให้ความสว่างแก่จิตใจ

ธูป เป็นสัญลักษณ์แห่งการบูชาพระคุณของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงพระคุณ ๓ ประการ คือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ เปรียบเทียบว่าธูปมีกลิ่นหอม เมื่อหมดดอกความหอมจะสิ้นไป แต่ความหอมของพระพุทธคุณมิมีวันจางหายไป

ดอกไม้ เป็นสัญลักษณ์แห่งการบูชาพระสงฆ์ เปรียบเทียบว่า ดอกไม้จัดเป็นระเบียบแล้วดูสวยงาม พระสงฆ์อยู่ในระเบียบวินัย ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบย่อมสวยงามมีคุณค่า

๕. การจุดธูป

จุด ๑ ดอก : บูชาศพ

จุด ๓ ดอก : บูชาพระรัตนตรัย คือ บูชาพระคุณของพระพุทธเจ้าทั้ง ๓ ประการ

จุด ๕ ดอก บูชาปูชนียบุคคลทั้งห้า คือ บูชาพระรัตนตรัย ๓ ดอก บูชาบิดามารดา ๑ ดอก บูชาครูอาจารย์ ๑ ดอก หรือบูชาพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ คือ พระกกุสันธะ พระโกนาคมนะ พระกัสสปะ พระโคตรมะ และพระศรีอริยเมตไตรย

จุด ๗ ดอก บูชาองค์แห่งธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ๗ ประการที่เรียกว่า โพชฌงค์ ๗ หรือบูชาวันทั้ง ๗ คือ อาทิตย์ – เสาร์

จุด ๙ ดอก บูชาพระพุทธคุณโดยพิสดาร ๙ ประการ หรือบูชาพระภูมิเจ้าที่ทั้ง ๙ พระองค์

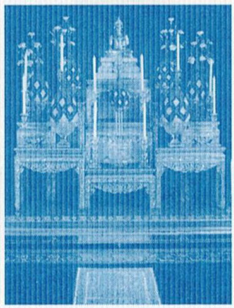
๖. การอัญเชิญพระพุทธรูปมาตั้งบนโต๊ะหมู่บูชา

- ควรทำเมื่อใกล้เวลาจะประกอบพิธี
- พระพุทธรูปนั้นควรองค์ใหญ่พอสมควร ไม่ใช่พระเครื่อง ซึ่งเล็กเกินไป
- ถ้ามีครอบ ควรเอาที่ครอบออก หากมัวหมองด้วยธุลี ควรเช็ดให้สะอาดหรือสรงน้ำเสียก่อน
- อัญเชิญโดยยกที่ฐานพระให้สูงระดับอกด้วยอาการเคารพ ห้ามจับที่พระศอ (คอ) หรือพระพาหา (แขน) ในลักษณะหิ้วของ ซึ่งเป็นอาการที่ไม่เคารพ
- ตั้งบนโต๊ะหมู่บูชาตัวที่สูงที่สุด
- ควรอัญเชิญกลับไว้ที่เดิมเมื่อเสร็จพิธี

ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่ ๗

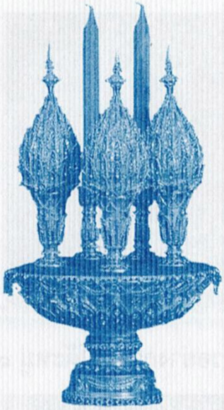
ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่ ๙

ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่ ๔

เครื่องทองน้อย

ส่วนประกอบ

- กรวยพุ่มดอกไม้ ๓ พุ่ม
- ธูปไม้ระกำ ๑ ดอก ตั้งอยู่บนพานเดียวกันตามรูปข้างบน
- เทียน ๑ เล่ม

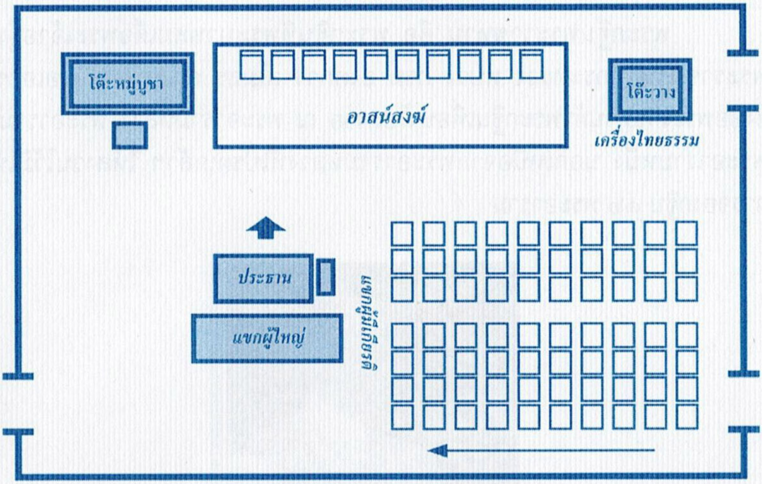
วาระที่ใช้ ๕ กรณีคือ

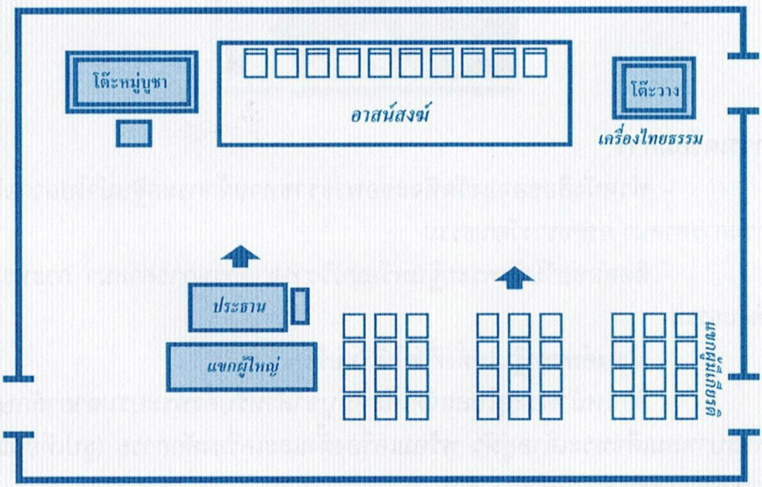
- ทรงธรรมของในหลวง
- บูชาพระธาตุ
- บูชาพระอัฐิ – พระบรมรูป – พระบรมฉายาลักษณ์ในรัชกาลก่อน
- บูชาศพ และ
- นำขบวนแห่ศพเวียนเมรุ

วิธีใช้ประกอบศพ

- จุดบูชาศพ หันกรวยพุ่มดอกไม้เข้าหาศพ หันธูปเทียนออกทางผู้จุด
- จุดบูชาแทนศพ หันพุ่มกรวยดอกไม้ออกทางผู้จัดหันธูปเทียนเข้าหาศพ

แผนผังการจัดสถานที่

๑. พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

พระกฐินพระราชทาน คือ พระกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่กระทรวง ทบวง กรม องค์การ สโมสร คณะบุคคลหรือเอกชนซึ่งขอพระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อนำไปถวาย ณ พระอารามหลวง พระอารามใดพระอารามหนึ่ง นอกเหนือจากพระอารามหลวงที่โปรดเกล้าฯ ให้สงวนไว้มิให้มีการจองกฐิน ๑๖ พระอาราม

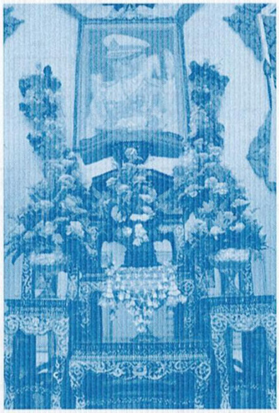

การเตรียมการ

- ทำหนังสือขอจองวัดที่จะขอพระราชทานผ้ากระกฐินนำไปถวายถึงกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- ติดต่อขอรับผ้าพระกฐินพร้อมบริวารจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- นำองค์พระกฐินไปตั้งที่วัดให้เรียบร้อย
- ด้านหน้าพระอุโบสถจัดโต๊ะหมู่บูชาสำหรับตั้งพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมเครื่องตั้งและเครื่องสักการะ (ธูปเทียนแพและกรวยกระทงดอกไม้สด ๑ ชุด)

- บริวารกฐินเพิ่มเติมและปัจจัยร่วมโดยเสด็จพระราชทานกุศล
- ภายในพระอุโบสถปกติเป็นหน้าที่ของวัดจัดโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องตั้ง

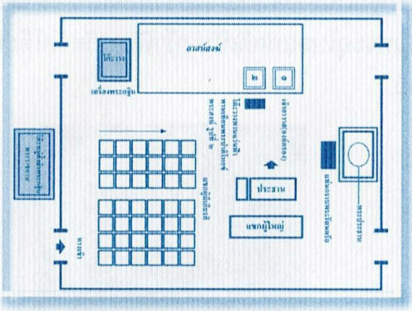
ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่งานถวายพระกฐินพระราชทาน

เครื่องพระกฐินพระราชทาน

ตัวอย่างการจัดสถานที่งานถวายพระกฐินพระราชทาน

การปฏิบัติ (ลำดับพิธี)

เวลา ๐๙.๐๐ น. - ตั้งองค์พระกฐินพระราชทาน ที่บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถ

เวลา ๑๓.๓๐ น. - ผู้ร่วมพิธีพร้อม ณ ภายในพระอุโบสถและบริเวณที่จัดรับรองภายนอกพระอุโบสถ
- พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์

เวลา ๑๓.๕๐ น. - คณะกรรมการ พร้อมที่ด้านหน้าพระอุโบสถ รอให้การต้อนรับประธานในพิธี
- วงดุริยางค์เตรียมพร้อมที่ด้านหน้าพระอุโบสถ

เวลา ๑๔.๐๐ น. - ประธานในพิธี เดินทางมาถึง ณ บริเวณพิธีฯ
- คณะกรรมการให้การต้อนรับ
- ประธานฯ ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถ เปิดกรวยดอกไม้สดแล้ววางไว้ด้านข้างพานธูปเทียนแพ, ถวายความเคารพอีกครั้งหนึ่ง
- ประธานฯ ยื่นมือทั้งสองข้างออกไปยกผ้ากระกฐินจากพานแว่นฟ้าบนโต๊ะหมู่บูชา (อุ้มประคองระหว่างแขน) แล้วยืนตรงอยู่ที่เดิม

- วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี (จบ)
- ประธานฯ ถวายความเคารพ อุ้มประคองผ้าพระกฐินเข้าไปภายในพระอุโบสถ แล้ววางผ้าพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าซึ่งตั้งอยู่หน้าอาสน์สงฆ์
- ประธานฯ จุดธูปเทียนบูชาพระพุทธปฏิมาประธาน ที่โต๊ะหมู่บูชา กราบ ๓ หน แล้วไปที่ด้านหน้าอาสน์สงฆ์ หยิบผ้าห่มพระพุทธปฏิมาประธาน ที่วางอยู่บนผ้าพระกฐินพระราชทานส่งให้ไวยาวัจกรนำไปห่มพระพุทธปฏิมาประธาน
- ประธานฯ ยกผ้าพระกฐินพระราชทานขึ้นประคองระหว่างแขนประนมมือ หันหน้าไปทางพระพุทธปฏิมาประธาน ตั้ง "นะโมฯ ๓ จบ แล้วหันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน (คำถวายผ้าพระกฐินติดอยู่บนผ้าพระกฐินพระราชทาน) ดังนี้ "ผ้าพระกฐินทาน กับทั้งผ้าอานิสงส์บริวารทั้งปวงนี้ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤบดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้...............................(ระบุนามหน่วยหรือบุคคล) น้อมนำมาถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาส ในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำกฐินัตถารกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้น เทอญ" จบแล้วพระสงฆ์รับ "สาธุ" พร้อมกัน
- ประธานฯ วางผ้าพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้า ยกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ และประเคนเทียนปาติโมกข์ ซึ่งตั้งอยู่ด้านขวาของพานแว่นฟ้า แล้วกลับนั่งที่ฯ
- พระสงฆ์กระทำอปโลกนกรรม และสวดญัตติ (ผู้ร่วมพิธีไม่ต้องประนมมือ) จากนั้นพระสงฆ์องค์ครองออกไปครองฟ้า เสร็จแล้วเข้านั่งประจำที่

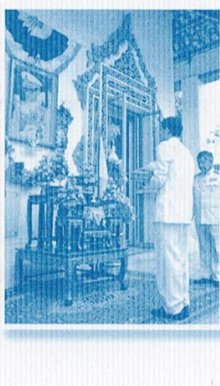
- ประธานฯ ถวายเครื่องบริวารพระกฐินพระราชทานแด่พระสงฆ์องค์ครองผ้าพระกฐินฯ
- ผู้ร่วมพิธี ๒ คน ถวายผ้าไตรแด่พระคู่สวด ๒ รูป
- ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์แถวหน้า
- เจ้าหน้าที่อนุกรรมการฝ่ายการเงินและพิธีสงฆ์ อ่านคำปวารณาถวายปัจจัยโดยเสด็จพระราชกุศลบำรุงพระอาราม
- ประธานฯ ประเคนใบปวารณาแก่เจ้าอาวาส แล้วกลับนั่งที่
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานฯ กรวดน้ำ-รับพร
- ประธานสงฆ์ ถวายอดิเรก (ถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีฯ ลดมือลง (ไม่ต้องประนมมือ)
- ประธานฯ กราบพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชา และกราบลาพระสงฆ์
- ประธานฯ มอบเครื่องอุปกรณ์การศึกษา และทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียน (ถ้ามี)

เวลา ๑๕.๐๐ น. - ประธานฯ เดินทางกลับ

- เสร็จพิธีฯ

การแต่งกาย - ประธานในพิธีฯ เครื่องแบบปกติขาว

- ประชาชน ชุดสุภาพ

การเตรียมการและการปฏิบัติในพิธีถวายผ้ากฐินพระราชทาน

วันถวายผ้าพระกฐิน พิธีกรจัดเจ้าหน้าที่นำเครื่องกฐินทั้งหมดตั้งไว้ ณ สถานที่ที่จะประกอบพิธีถวาย เช่น พระอุโบสถ พระวิหาร เป็นต้น โดยจัดโต๊ะตั้งไว้ด้านหน้าหรือท้ายอาสน์สงฆ์ จัดหาภาชนะ เช่น โตก ตะลุ่ม พาน ถาด จัดตั้งวางเครื่องพระกฐินให้ดูเรียบร้อยสวยงาม สำหรับไตรพระกฐินไม่ต้องห่อ หากมีผ้าขาวให้วางทับบนผ้าไตรรัดติดกัน นำคำถวายที่กรมการศาสนาจัดให้ปิดไว้ด้านบน นำผ้าห่มพระประธานวางทับคำถวาย ใช้สกอตเทปติดไว้กันหล่น และเตรียมการดังต่อไปนี้

จัดตั้งโต๊ะหมู่ด้านหน้าพระอุโบสถ จัดดังนี้

๑. พระบรมฉายาลักษณ์ ประดิษฐานที่โต๊ะตัวกลาง แถวบนสุด

๒. พานหรือตะลุ่มสำหรับวางผ้าพระกฐิน วางที่โต๊ะตัวกลางแถวกลางพร้อมผ้าพระกฐิน

๓. เครื่องราชสักการะ (ธูป เทียนแพ) วางที่โต๊ะตัวกลาง แถวล่าง

๔. พานพุ่ม แจกันดอกไม้ จัดวางบนโต๊ะตัวที่เหลือให้ดูเหมาะสม สวยงาม

๕. ไม่นิยมประดับธงชาติและธงธรรมจักรติดกับโต๊ะหมู่ เพราะเมื่อลมพัดธงอาจสะบัดทำให้อุปกรณ์ต่างๆ บนโต๊ะหมู่ตกหล่นเสียหายได้

๖. หากมีวงดุริยางค์ วงโยธวาทิต หรือวงดนตรีนักเรียนมาบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ต้องจัดสถานที่ตั้งแถวให้เหมาะสม ไม่กีดขวางทางเข้าออกของประธานพิธี และพิธีกรต้องประสานให้บรรเลงสรรเสริญพระบารมีในขณะที่ประธานยกผ้าไตรขึ้นอุ้มประคอง

ภายในพระอุโบสถ

๑. จัดโต๊ะตั้งไว้หน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒ วางพานแว่นฟ้าเหล่าและพานเทียนพระปาติโมกข์ หากประธานเป็นผู้หญิง ให้ติดผ้ารับประเคนไว้ใต้พานทั้งสองสำหรับพระสงฆ์ใช้จับรับประเคนด้วย

๒. ที่นั่งประธาน จัดหันหน้าเข้าหาพระสงฆ์ ผู้ร่วมพิธีอื่นๆ จัดหันหน้าไปทางประธาน

๓. เตรียมธูป เทียนที่บูชา เทียนชนวน ที่กรวดน้ำ ชุดน้ำดื่มสำหรับประธาน เป็นต้น

ข้อปฏิบัติของประธานในพิธี

ประธานในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานมิใช่ผู้แทนพระองค์พระมหากษัตริย์ แต่เป็นผู้ที่ได้รับพระราชทานให้ถวายผ้าพระกฐินในพระอารามหลวงซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ การบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีเริ่มบรรเลง เมื่อประธานพิธียกผ้าพระกฐินขึ้นอุ้มประคองไว้ และยืนตรงทำความเคารพจนกระทั่งจบเพลงจึงเดินเข้าสู่พระอุโบสถ

เมื่อประธานพิธีเดินทางถึงสถานที่ประกอบพิธี พิธีกรเชิญประธานไปที่โต๊ะหมู่ประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ และผ้าพระกฐิน ให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ยืนตรงห่างจากพระบรมฉายาลักษณ์เล็กน้อย พอเอื้อมมือไปรับผ้าพระกฐินได้

๒. ถวายความเคารพ (ชายถวายคำนับ หญิงถอนสายบัว หากแต่งเครื่องแบบใช้ถวายคำนับ)

๓. ยื่นมือไปเปิดฝากรวยกระทงดอกไม้บนธูปเทียนแพ (เครื่องราชสักการะ) วางไว้ด้านข้าง

๔. ถวายความเคารพอีกครั้งหนึ่ง ยื่นมือทั้งสองข้างออกไปยกผ้าพระกฐินจากพานอุ้มประคองไว้ ยืนอยู่ที่เดิม วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีจนจบ

๕. ประธานเดินเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธี ถึงโต๊ะตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่สอง วางผ้าพระกฐินบนพานแว่นฟ้า แล้วหันหน้าไปทางพระพุทธรูป รับเทียนชนวนจากศาสนพิธีกรจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (โดยเริ่มจุดเทียนด้านซ้ายมือและด้านขวามือของตนเองก่อน แล้วจุดธูปจากซ้ายไปขวา) ส่งเทียนชนวนคืนให้ศาสนพิธีกร คุกเข่าลงกราบ ๓ ครั้ง

๖. ลุกไปที่พานแว่นฟ้า หยิบผ้าห่มพระประธานมอบให้เจ้าหน้าที่หรือไวยาวัจกร

๗. ยกผ้าพระกฐินขึ้นอุ้มประคอง ประนมมือ หันหน้าไปทางพระพุทธรูป

๘. กล่าวคำนมัสการ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ จบ)

๙. หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายตามแบบที่ติดไว้บนผ้าพระกฐิน

๑๐. กล่าวคำถวายจบแล้ว วางผ้าพระกฐินบนพานแว่นฟ้า ยกทั้งพานประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ ประเคนพานเทียนปาติโมกข์ แล้วไปนั่งที่ซึ่งจัดไว้สำหรับประธาน

ต่อจากนั้น พระสงฆ์กระทำพิธีอปโลกนกรรมและสวดญัตติทุติยกรรม หระสงฆ์รูปที่ได้รับฉันทานุมัติให้เป็นผ้าครองกฐินลงไปครองผ้า แล้วกลับขึ้นมานั่งที่อาสนะ ประธานถวายเครื่องบริวารกฐินแก่เจ้าอาวาส (เครื่องพระกฐินพระราชทานทั้งหมด) แล้วจึงถวายสิ่งของที่ผู้ขอรับพระราชทานจัดมาทีหลัง ผู้ร่วมพิธีถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ทั้งหมด

ศาสนาพิธีกรหรือเจ้าหน้าที่ประกาศยอดเงินที่ถวายให้ทราบทั่วกันตามแบบที่กรมการศาสนาออกให้

คำประกาศ

มนัสการ*...และเรียนผู้มีจิตศรัทธาทุกท่าน

ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินให้..
นำมาถวายพระสงฆ์จำพรรษาถ้วนไตรมาส ณ พระอารามนี้ เพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา จึงขอปวารณาถวายจตุปัจจัยโดยเสด็จพระราชกุศล มีรายการดังต่อไปนี้

- ถวายบำรุงและบำรุงบูรณะ ....บาท
- ถวาย**..........................องค์ครอง ....บาท
- ถวายพระคู่สวด...........รูป รูปละ.........บาท ....บาท
- ถวายพระอันดับ..........รูป รูปละ.........บาท ....บาท
- ถวายสามเณร.............รูป รูปละ..........บาท ....บาท
- บำรุงโรงเรียน.......................................บาท ....บาท
- ให้ทุนการศึกษา ....บาท
- ค่าจ่ายอื่นๆ (ถ้ามี) ....บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ....บาท

ตัวอักษร (..)

จึงประกาศเพื่อพระภิกษุสงฆ์ทั้งปวง อุบาสก อุบาสิกา และผู้มีจิตศรัทธาทุกท่านได้โปรดทราบ และอนุโมทนาโดยทั่วกัน

* พระคุณเจ้าที่เคารพอย่างยิ่ง	ใช้กับสมเด็จพระราชคณะ และรองสมเด็จพระราชาคณะ
* พระคุณท่านที่เคารพอย่างสูง	ใช้กับพระราชาคณะ
* พระคุณท่านที่เคารพ	ใช้กับเจ้าอาวาสทั่วไป
** พระคุณเจ้า	ใช้กับสมเด็จพระราชาคณะ และรองสมเด็จพระราชาคณะ
** พระคุณท่าน	ใช้กับพระราชคณะ

๒. พิธีทอดกฐินราษฎร์

กฐินเป็นพระบรมพุทธานุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสในอาวาสเดียวกัน ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ทำการกรานกฐินในระยะเวลา ๑ เดือน ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ หลังจากออกพรรษาแล้วภิกษุที่กรานกฐินแล้วย่อมได้รับอานิสงส์ ๕ ประการ ตามพระวินัย กฐินจึงจัดเป็นกาลทาน ทายกผู้ถวายย่อมได้รับบุญมาก ได้รับอานิสงส์มากเช่นเดียวกัน

กฐินราษฎร์ หมายถึง กฐินที่ราษฎรหรือประชาชนผู้มีศรัทธานำผ้ากฐินของตนไปถวายตามวัดต่างๆ ยกเว้นวัดหลวง ๑๖ วัด เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤกษฎิ์ วัดสุทัศนเทพวราราม วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นต้น

การเตรียมการ

- ทำการจองวัดที่หน่วยหรือเจ้าภาพประสงค์จะนำผ้ากฐินไปถวายก่อนล่วงหน้า ประมาณ ๒-๓ เดือน บางวัดที่มีผู้ศรัทธามาก ต้องจองล่วงหน้าก่อนประมาณ ๑ ปี หรือหลายปี
- จัดเตรียมผ้ากฐิน (ผ้าไตร) และบริวารกฐิน
- จัดผ้าห่มพระพุทธปฏิมาประธาน จัดวางไว้ที่พาน หรือบนฟ้ากฐิน (ผ้าไตร)

การปฏิบัติ (ลำดับพิธี) มี ๒ รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑

เวลา ๑๐.๐๐ น.
- ผู้ร่วมพิธีพร้อม พระสงฆ์พร้อม
- ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง
- ประธานฯ ถวายตาลปัตรแด่ประธานสงฆ์ แล้วกลับนั่งที่เดิม
- พิธีกร อาราธนาศีล
- ประธานฯ ยืน ณ จุดที่กำหนด หยิบผ้าห่มพระพุทธปฏิมาประธานส่งให้ไวยาวัจกรไปห่มพระพุทธปฏิมาประธาน แล้วรับผ้ากฐินจากพิธีกร ยืนประคองผ้าระหว่างแขน ประนมมือหันหน้าไปทางพระพุทธปฏิมาประธาน ตั้ง "นะโม ๓ จบ" แล้วหันหน้าไปทางพระสงฆ์ นำกล่าวคำถวายผ้ากฐิน
- กล่าวคำถวายผ้ากฐินจบแล้ว นำผ้ากฐินไปวางบนพานแว่นฟ้ายกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ และประเคนเทียนปาติโมกข์แล้วกลับมานั่งที่เดิม
- พระสงฆ์กระทำอปโลกนกรรม
- ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีร่วมกันถวายบริวารกฐินแด่พระสงฆ์องค์ครองกฐิน, (ถวายไตรคู่สวด ๒ ไตร)
- ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- พิธีกรประกาศยอดเงินถวายวัด เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะสงฆ์ เสร็จแล้วเชิญประธานฯ ประเคนยอดเงินแก่เจ้าอาวาส
- พระสงฆ์ (กล่าวสัมโมทนียกถา) อนุโมทนา
- ประธานฯ กรวดน้ำ รับพร
- ประธานฯ กราบพระรัตนตรัย
- เสร็จพิธี

เวลา ๑๑.๐๐ น.
- ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์
- ประธานฯ มอบเครื่องอุปกรณ์การศึกษา, อุปกรณ์การกีฬาให้กับโรงเรียน (ถ้ามี)

รูปแบบที่ ๒

เวลา.............น. - ผู้ร่วมพิธีพร้อม พระสงฆ์พร้อม
- ประธานในพิธีฯ จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง
- หยิบผ้าห่มพระพุทธปฏิมาประธาน (อธิษฐาน) ส่งให้ไวยาวัจกรนำไปห่มพระพุทธปฏิมาประธาน
- ประธานในพิธีฯ ถวายตาลปัตรแด่ประธานสงฆ์ แล้วกลับนั่งที่เดิม
- พิธีกร อาราธนาศีล
- พระสงฆ์ให้ศีล ผู้ร่วมพิธีรับศีล
- พิธีกร นำผ้ากฐินมอบให้ประธานฯ
- ประธานในพิธีฯ ยืน ณ จุดที่กำหนด แล้วรับผ้ากฐินจากพิธีกรยืนประคองผ้าระหว่างแขน ประนมมือ หันหน้าไปทางพระพุทธปฏิมาประธาน
- ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วหันหน้าไปทางพระสงฆ์ นำกล่าวคำถวายผ้ากฐิน
- กล่าวคำถวายผ้ากฐินจบแล้ว นำผ้ากฐินไปวางบนพานแว่นฟ้ายกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ และประเคนเทียนปาติโมกข์แล้วกลับมานั่งที่เดิม
- พระสงฆ์กระทำอปโลกนกรรม
- ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีร่วมกันถวายบริวารกฐินแด่พระสงฆ์องค์ครองกฐิน
- พิธีกร นำกล่าวถวายผ้าป่าหางกฐิน (ถ้ามี)
- ประธานฯ และผู้ร่วมพิธีถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานฯ กรวดน้ำ – รับพร
- ประธานฯ กราบพระรัตนตรัย
- เสร็จพิธี

คำถวายผ้ากฐิน

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

อิมัง ภันเต, สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, อิมัง สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, ปะฏิคันหาตุ, ปะฏิคคะเหตตะวา จะ, อิมินา ทุสเสนะ, กะฐินัง, อัตถะระตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ ฯ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายผ้ากฐิน, พร้อมทั้งบริวารนี้, แด่พระสงฆ์, ขอพระสงฆ์จงรับ, ซึ่งผ้ากฐิน, พร้อมทั้งบริวารนี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, ครั้นรับแล้ว, ขอจงกรานกฐิน, ด้วยผ้าผืนนี้, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญ

อานิสงส์ของพระภิกษุเมื่อได้กรานกฐิน มี ๕ คือ

๑. เที่ยวไปไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค ปาจิตติยภัณฑ์

๒. จาริกไปไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบทั้ง ๓ ผืน

๓. ฉันคณะโภชน์ได้ (นั่งล้อมวงฉันได้)

๔. เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา (ผ้านอกเหนือจากผ้าสามผืน)

๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้น เป็นของได้แก่พวกเธอ (ทั้งยังได้โอกาสขยายเขตจีวรกาลไปอีก ๔ เดือน)

อานิสสงส์ของผู้ทอดถวายผ้ากฐิน

๑. เป็นผู้มีชื่อเสียงฟุ้งขจรขจายไปทั่วสารทิศ

๒. ได้ชื่อว่าเป็นผู้สืบอายุพระพุทธศาสนา ถวายกำลังแก่สมณสงฆ์ดำรงพระศาสนา

๓. ได้สงเคราะห์พระสงฆ์ตามพระวินัยซึ่งเป็นไปตามพระพุทธานุญาต

๔. เป็นการรักษาประเพณีที่ดีงามไว้มิให้เสื่อมสูญไป

๕. เป็นการบูชาพุทธโอวาทของพระบรมศาสดา

๖. ได้ชื่อว่าบำเพ็ญมหาบุญ

๗. เป็นปัตตานุโมทนามัย
๘. ทำทรัพย์และชีวิตให้มีสาระ
๙. เป็นการสร้างความสามัคคีในระหว่างพุทธบริษัท
๑๐. เป็นการสั่งสมทุนคือบุญกุศลไว้ในภายภาคหน้า
๑๑. เป็นการสร้างทางไปสวรรค์และนิพพานให้แก่ตนเอง

ภาพตัวอย่างการจัดพิธีถวายผ้ากฐินทั่วไป

๓. พิธีทอดผ้าป่า

ผ้าป่า หมายถึง ผ้าที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน ทิ้งอยู่ตามป่าบ้าง ตามป่าช้าบ้าง ตามถนนหนทาง กองหยากเยื่อ และห้อยอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง

ประเพณีการทอดผ้าป่าก็มีมาแต่ครั้งพุทธกาล คือ ในขณะที่พระพุทธเจ้ายังมิได้ทรงอนุญาตให้ภิกษุรับผ้าจีวรจากชาวบ้าน ทรงอนุญาตให้เที่ยวแสวงหา "ผ้าบังสุกุล" คือ "ผ้าที่เปื้อนฝุ่น" หรือผ้าที่เขาห่อซากศพทิ้งไว้ตามป่าช้า เอามาซักฟอกทำความสะอาดทำเป็นสังฆาฏิ จีวร หรือสบงนุ่งห่ม ต่อมาชาวบ้านปรารถนาจะบำเพ็ญกุศลให้ต้องตามพระพุทธานุญาต จึงได้จัดผ้าที่สมควรแก่พระไปทอดทิ้งไว้ตามที่ต่างๆ น่าจะเป็นด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า "ผ้าป่า" การถวายผ้าป่าเป็นการกุศลที่ไม่เกี่ยวข้องกับวินัยของพระ ไม่มีกำหนดเวลาเหมือนกฐิน สามารถถวายได้ตลอดเวลา แต่ส่วนใหญ่นิยมทอดหลังจากออกพรรษาแล้ว ปัจจุบันชาวบ้านจัดหาผ้าสำเร็จรูปพร้อมบริขารต่างๆ ไปถวายกันที่วัดได้เลย

การทอดผ้าป่า ไม่จำกัดเวลา จะถวายเวลาใดก็ได้ แต่ถ้าจะถวายร่วมกับการถวายผ้ากฐินให้ถวายผ้ากฐินก่อน

การเตรียมการ

- จัดผ้าไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่ง เช่น สังฆาฏิ จีวร สบง หรือทั้งไตรก็ได้
- เครื่องอุปโภคบริโภคที่สมควรแก่สมณบริโภคตามความเหมาะสม โดยบรรจุรวมกันในภาชนะ เช่น ถังตักน้ำ กระจาด ปักกิ่งไม้ไว้และพาดผ้า

ไตรจีวรที่กิ่งไม้นั้น

- ไทยธรรมสำหรับถวายพระสงฆ์

การปฏิบัติ (ลำดับพิธี)

- พระสงฆ์ และผู้ร่วมพิธีพร้อม
- ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง
- พิธีกรอาราธนาศีล
- พระสงฆ์ให้ศีล ผู้ร่วมพิธีรับศีล
- ประธานฯ หรือพิธีกรนำกล่าวคำถวายผ้าป่า
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าป่า
- พิธีกร ประกาศยอดเงินถวายวัด ประธานฯ ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ (ถ้ามี)
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานฯ กรวดน้ำ รับพร
- เสร็จพิธี

คำถวายผ้าป่า

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ, (๓ จบ)

อิมานิ มะยัง ภันเต, ปังสุกูละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ปังสุกูละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์, จงรับ, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญฯ

๔. พิธีถวายสังฆทาน

การถวายสังฆทาน เป็นการทำบุญที่คนไทยเชื่อกันว่า เป็นการทำทานที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก เพราะเป็นการถวายทานที่ไม่ระบุเฉพาะว่าถวายแด่พระภิกษุรูปใด รูปหนึ่ง ผู้ที่ประสงค์จะทำทานจะเตรียมสิ่งของที่จะถวายทาน เมื่อพร้อมแล้วนำไปยังวัดบอกท่านเจ้าอาวาสว่า ต้องการถวายสังฆทาน ท่านจะนิมนต์พระสงฆ์รูปใดมารับสังฆทานก็ได้

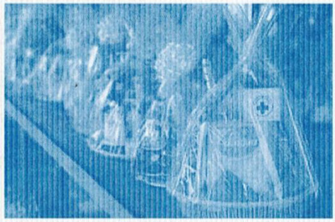
ของที่จะถวายสังฆทาน มักเป็นอาหาร และสิ่งของที่จำเป็นสำหรับภิกษุสามเณร เช่น สบง จีวร ผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ เครื่องกระป๋อง นม อาหารแห้ง เป็นต้น ตามความพอใจของผู้ที่จะถวาย

การเตรียมการ

- นิมนต์พระสงฆ์ไม่จำกัดจำนวน แล้วแต่ศรัทธา
- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องตั้งครบชุด
- อาสนะพระสงฆ์
- เครื่องสังฆทาน ประกอบด้วยอาหารคาวหวานและของใช้อื่นๆ ตามสมควร พร้อมดอกไม้ธูปเทียน (ควรถวายก่อนเวลาเที่ยง)

การปฏิบัติ (ลำดับพิธี)

- เจ้าภาพผู้ถวายจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วกราบ ๓ ครั้ง
- พิธีการอาราธนาศีล
- พระสงฆ์ให้ศีล
- เจ้าภาพและผู้ร่วมพิธีรับศีล
- พิธีกรนำกล่าวถวายสังฆทาน
- เจ้าภาพถวายเครื่องสังฆทานแด่พระสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- เจ้าภาพกรวดน้ำ-รับพร
- เจ้าภาพกราบพระรัตนตรัย ๓ ครั้ง เป็นเสร็จพิธี

คำถวายสังฆทาน (แบบสามัญชนทั่วไป)

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,
นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,
นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

อิมานิ, มะยัง ภันเต, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะฯ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ภัตตาหาร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แก่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์, จงรับภัตตาหาร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญฯ

คำถวายสังฆทาน (แบบอุทิศเจาะจง)

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ,

อิมานิ, มะยัง ภันเต, มะตะกะภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โนภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, มะตะกะภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ,อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ญาตะกานัง กาละกะตานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะฯ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, มะตะกะภัตตาหาร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แก่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์, จงรับมะตะกะภัตตาหาร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาและบิดาเป็นต้น ที่ทำกาลล่วงลับไปแล้ว ตลอดกาลนานเทอญฯ

หมายเหตุ : เจ้าภาพควรเขียนชื่อผู้ตาย ในกรณีที่ไม่มีรูป หรือกระดูก

๕. พิธีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(พิธีวันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา, และวันอาสาฬหบูชา, อัฐมีบูชา)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๒. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสามารถวิเคราะห์หลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓. เพื่อให้พุทธศาสนิกชน รู้ เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติพิธี ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๔. เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ให้ดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยและสังคมโลกต่อไป

การเตรียมการ

- ตั้งโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- ดอกไม้ธูปเทียนหรือโคมไฟ (สำหรับผู้ใหญ่ใช้เวียนเทียน)

สถานที่

- บริเวณหน้าพระอุโบสถ หน้าอุโบสถ หน้าวิหาร บริเวณลานพระเจดีย์หรือหอพระ
- บริเวณที่เกี่ยวข้องกับสังเวช์นียสถานอื่นๆ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ผู้ร่วมพิธี - พร้อม ณ บริเวณที่กำหนด (ยืนเป็นแถวให้เหมาะสมกับสถานที่)

ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- กราบพระ ถวายไทยธรรม แล้วกลับไปยืนหน้าแถว

พิธีกร - นิมนต์พระให้โอวาทโดยสังเขป เมื่อจบแล้ว ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดเปล่งเสียง “สาธุ” พร้อมกัน

- นำกล่าวคำบูชา
- นำไหว้พระสวดมนต์

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา..., อิติปิโส ภะคะวา..., สวากขาโต..., สุปะฏิปันโน.

- นำกล่าวแผ่เมตตา

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิดอย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด

นำกล่าวคำอุทิศส่วนกุศล

ขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญด้วยกายวาจาใจนี้ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์พระประมุขของชาติไทย ซึ่งเป็นอัครศาสนูปถัมภก และให้แก่ท่าน ผู้มีพระคุณ มีมารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดจนท่านที่ได้ทำนุบำรุงประเทศชาติ ศาสนา เป็นต้น จบแล้วเชิญประธานเดินนำเวียนเทียนรอบปูชนียสถาน

ประธาน
- ออกเดินนำขบวนเวียนเทียนรอบพระอุโบสถหรือปูชนียสถานนั้นๆ จนครบ ๓ รอบ วางเครื่องสักการะ ณ ที่จัดเตรียมไว้
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ
- พิธีประกอบการบูชาทั้ง ๓ วัน จัดเหมือนกัน จะต่างกันก็เฉพาะคำบูชาในวันนั้นๆ เท่านั้น
- คำบูชาที่พิมพ์ในหนังสือเล่มนี้ เป็นภาษาไทยที่แปลจากภาษาบาลีคำต่อคำหากจะย่อให้สั้นเอาเฉพาะใจความสำคัญ เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาประกอบพิธีก็ได้
- การประกอบพิธีให้ครบทุกขั้นตอน ต้องสวดมนต์สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยทั้งภาษาบาลีและสวดทำนองสรภัญญะในภาษาไทย โดยประธานฯ จะนำสวดหรือจะให้พิธีกรนำสวดก็ได้
- การประกอบพิธีจะทำเวลาใดก็ได้ไม่มีข้อกำหนด
- ขณะเวียนเทียน จะจุดธูปเทียนหรือไม่ก็ได้ ถ้าจุดจะต้องระมัดระวังทั้งในขณะเดินและในขณะปักธูปเทียนหลังจากการเวียนเทียนด้วย เพราะอาจเกิดอันตรายต่อบุคคลข้างเคียงหรือสถานที่ได้

- การประเคนเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ ผู้ให้โอวาทจะประเคนถัดจากประธานฯ จุดธูปเทียนบูชาพระ กราบพระแล้ว หรือหลังจากเสร็จพิธีเวียนเทียนแล้วก็ได้ตามโอกาสและจังหวะที่จะอำนวย และเหมาะสม

คำบูชาในวันมาฆบูชา

เราทั้งหลาย นับถือพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ว ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ทรงดำเนินดีแล้ว ทรงรู้แจ้งซึ่งโลก เป็นสารถีผู้ฝึกคนที่ควรฝึก เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายเป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกแจกพระธรรม

อนึ่ง พระธรรม พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง มีผลไม่จำกัดเวลา เป็นของจริงที่จะเรียกกันมาดูได้ เป็นความดีที่จะน้อมนำเข้ามาในตนได้ อันวิญญูชนรู้แจ้งได้จำเพาะตน

อนึ่ง พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติน่านับถือ นี้คือพระอริยบุคคลสี่คู่ นับเรียงองค์เป็นแปดมีพระโสดาบัน เป็นต้น

ก็แล ปูชนียวัตถุนี้ สร้างอุทิศพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เพื่อได้เห็นแล้วระลึกถึงพระองค์ ได้ความเลื่อมใส และสังเวช

บัดนี้ เราทั้งหลาย มาถึงกาลมาฆปุณณมีนี้ ซึ่งตรงกับวันทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ในที่ชุมนุมสงฆ์สาวก ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้ ถือเครื่องสักการะมีประทีป ธูปเทียน เป็นต้น กระทำกายของตนๆ ให้เป็นภาชนะรองรับเครื่องสักการะ จักระลึกถึงพระคุณรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณปูชนียวัตถุนี้ ๓ รอบทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะที่ถือไว้นี้ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น กับพระสงฆ์สาวก แม้เสด็จปรินิพพานนานแล้ว แต่ยังดำรงอยู่โดยพระคุณทั้งหลาย อันบัณฑิตพึงรู้ได้จงทรงรับเครื่องสักการะที่ข้าพเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้วนี้ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

คำบูชาในวันวิสาขบูชา

เราทั้งหลาย นับถือพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ว ถึงพร้อมด้วยวิชาชาและจรณะ ทรงดำเนินดีแล้วทรงรู้แจ้งซึ่งโลก เป็นสารถีผู้ฝึกคนที่ควรฝึก เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายเป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกแจกพระธรรม

อนึ่ง พระธรรม พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง มีผลไม่จำกัดเวลา เป็นของจริงที่จะเรียกกันมาดูได้ เป็นความดีที่จะน้อมนำเข้ามาในตนได้ อันวิญญูชนรู้แจ้งได้จำเพาะตน

อนึ่ง พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติน่านับถือ นี้คือพระอริยบุคคลสี่คู่ นับเรียงองค์เป็นแปดมีพระโสดาบัน เป็นต้น

ก็แล ปูชนียวัตถุนี้ สร้างอุทิศพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เพื่อได้เห็นแล้วระลึกถึงพระองค์ ได้ความเลื่อมใส และสังเวช

บัดนี้ เราทั้งหลาย มาถึงกาลวิสาขปุณณมีนี้ ซึ่งตรงกับวันประสูติ วันตรัสรู้และวันปรินิพพาน แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้ ถือเครื่องสักการะมีประทีป ธูปเทียน เป็นต้น กระทำกายของตนๆ ให้เป็นภาชนะรองรับเครื่องสักการะจักระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณปูชนียวัตถุนี้ ๓ รอบ ทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะที่ถือไว้นี้ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น แม้เสด็จปรินิพพานนานแล้ว แต่ยังดำรงอยู่โดยพระคุณทั้งหลายอันบัณฑิตพึงรู้ได้ จงทรงรับเครื่องสักการะที่ข้าพเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้วนี้ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานเทอญ.

คำบูชาในวันอาสาฬหบูชา

เราทั้งหลาย นับถือพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ว ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ทรงดำเนินดีแล้ว ทรงรู้แจ้งซึ่งโลก เป็นสารถีผู้ฝึกคนที่ควรฝึก เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกแจกพระธรรม

อนึ่ง พระธรรม พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง มีผลไม่จำกัดเวลา เป็นของจริงที่จะเรียกกันมาดูได้ เป็นความดีที่จะน้อมนำเข้ามาในตนได้ อันวิญญูชนรู้แจ้งได้จำเพาะตน

อนึ่ง พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติน่านับถือ นี้คือพระอริยบุคคลสี่คู่ นับเรียงองค์เป็นแปดมีพระโสดาบัน เป็นต้น

ก็แล ปูชนียวัตถุนี้ สร้างอุทิศพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เพื่อได้เห็นแล้วระลึกถึงพระองค์ ได้ความเลื่อมใส และสังเวช

บัดนี้ เราทั้งหลาย มาถึงกาลอาสาฬหปุณณมีนี้ คล้ายวันที่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาขึ้นในโลก ทรงแสดงพระธรรมจักรอันประเสริฐแก่พระเบญจวัคคีย์ และวันนั้นได้มีพระอริยสงฆ์องค์แรกอุบัติขึ้นในโลก เป็นวันที่พระรัตนตรัยสมบูรณ์ครบทั้ง ๓ ประการ จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้ ถือเครื่องสักการะมีประทีปธูปเทียน เป็นต้น กระทำกายของตนๆ ให้เป็นภาชนะ รองรับเครื่องสักการะจักระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณ ปูชนียวัตถุนี้ ๓ รอบ ทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะที่ถือไว้นี้ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น กับพระสงฆ์สาวก แม้เสด็จปรินิพพานนานแล้ว แต่ยังดำรงอยู่โดยพระคุณทั้งหลายอันบัณฑิตพึงรู้ได้ จงทรงรับเครื่องสักการะที่ข้าพเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้วนี้ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

๖. พิธีเปิด-ปิด การศึกษาอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมมีความกตัญญูรู้คุณต่อครูบาอาจารย์ เพื่อให้ตระหนักถึงความรู้ ตลอดจนจริยธรรมคุณธรรมต่างๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดมา

๒. เป็นการสนับสนุนส่งเสริมยกมาตรฐานการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ให้สูงขึ้น

๓. เป็นการแสดงและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผลงานทางกิจกรรมที่ดีเด่นของผู้เข้ารับการศึกษา

๔. ให้มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นที่จะพัฒนากิจกรรมองค์การ ให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๕. เพื่อให้มีการพบปะสังสรรค์ สร้างความสนิทสนมคุ้นเคย ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีของผู้เข้ารับการศึกษา

๖. เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการศึกษามีความสนใจ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่ได้รับการศึกษามา

การเตรียมการ (พิธีเปิด)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
- คำกล่าวรายงานและคำกล่าวตอบ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี	-	เข้าสู่ห้องพิธี
ผู้รับผิดชอบพิธี	-	บอกทำความเคารพและรายงานยอด
ผู้เข้าร่วมพิธี	-	ทำความเคารพแล้วยืนตรง
ประธานฯ	-	จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
	-	ทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ยืนหรือนั่ง ณ ที่กำหนด
ผู้เข้าร่วมพิธี	-	ประนมมือตอนประธานจุดธูปเทียนกราบพระและนั่งเมื่อประธานยืนหรือนั่ง ณ ที่กำหนด
	-	ผู้รับผิดชอบการศึกษาอบรม กล่าวรายงาน
ประธานฯ	-	กล่าวตอบและเปิดการศึกษาอบรม (บรรเลงเพลงมหาฤกษ์) (กรณีประธานนั่งอยู่ให้ไปยืน ณ ที่กำหนด)

ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรง
ประธานฯ - กราบพระรัตนตรัยทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ (เมื่อเพลงมหาฤกษ์จบ)
ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรงประนมมือ ตอนประธานกราบพระรัตนตรัย และยืนตรงจนกว่าประธานฯ จะออกจากห้องพิธี
- เสร็จพิธี

การเตรียมการ (พิธีปิดการศึกษา)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
- คำกล่าวรายงานและโอวาท
- วุฒิบัตร

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา
ประธานในพิธี - เข้าสู่ห้องพิธี
ผู้รับผิดชอบพิธี - บอกทำความเคารพและรายงานยอด
ผู้ร่วมพิธี - ทำความเคารพและยืนตรง
ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- ทำความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ยืนหรือนั่ง ณ ที่กำหนด
ผู้ร่วมพิธี - ประนมมือตอนประธานจุดธูปเทียนกราบพระและนั่งเมื่อประธานยืนหรือนั่ง ณ ที่กำหนด
ผู้รับผิดชอบการศึกษาอบรม - กล่าวรายงานและเชิญประธานฯ มอบวุฒิบัตร
ประธานฯ - มอบวุฒิบัตร
- ให้โอวาทและกล่าวปิดการศึกษาอบรม (บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรง
ประธานฯ - กราบพระรัตนตรัยทำความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ (เมื่อเพลงมหาฤกษ์จบ)
ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรงประนมมือตอนประธานฯ กราบพระโดยอาการสำรวมและยืนตรงจนกว่าประธานจะออกจากห้องพิธี
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ผู้เข้าร่วมพิธีจะแสดงความยินดีต่อผู้สำเร็จการศึกษาอบรมก็ได้

๗. พิธีประเพณีสงกรานต์

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ข้าราชการและประชาชนทั่วไปได้บำเพ็ญบุญกุศล อันเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ ญาติมิตร ผู้ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสวนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นไทย ตลอดถึงบรรดาบุตรหลานได้มีโอกาสแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส เป็นการสร้างเสริมจิตใจให้งดงาม และเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

การเตรียมการ

- ตั้งโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องดื่ม เครื่องสักการะ
- จัดสถานที่ ตั้งอาสนะพระสงฆ์
- จัดเตรียมเครื่องดื่ม อาหาร จตุปัจจัยไทยธรรม
- จัดเตรียมน้ำหอมสรงพระพุทธรูป พระสงฆ์ และสำหรับรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่
- จัดโกศบรรจุอัฐิบรรพชน ตั้งไว้ ณ ที่เหมาะสม (ถ้าไม่มี ใช้การเขียนชื่อ-สกุลของผู้วายชนม์แทนก็ได้)

การปฏิบัติ (ลำดับพิธี)

เวลา............น. - ข้าราชการ และผู้ร่วมพิธีฯ พร้อม ณ ห้องพิธี
เวลา............น. - พิธีกร ประธานในพิธีฯ จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย
- พิธีกร นำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย (อิมินา สักกาเรนะ ฯลฯ)
- พิธีกร นำกล่าวคำขอขมาพระรัตนตรัย
- ประธาน ถวายพวงมาลัยพระพุทธรูป, สรงน้ำพระพุทธรูป
- ผู้ร่วมพิธีสรงน้ำพระพุทธรูป ตามลำดับ
- เสร็จพิธีฯ

ลำดับพิธีประเพณีสงกรานต์ (อีกแบบหนึ่ง)

เวลา............น. - ผู้ร่วมพิธี และพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ พร้อมที่บริเวณพิธี
เวลา............น. - พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
เวลา............น. - ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

- บังสุกุลอัฐิบรรพชน
- ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม
- กรวดน้ำ รับพร
- รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์
- สรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์
- รดน้ำดำหัว ผู้บังคับบัญชา ผู้สูงอายุ
- รับประทานอาหารร่วมกัน
- เสร็จพิธีฯ

คำบูชาและขอขมาพิธีสรงน้ำวันสงกรานต์

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง ปูเชมิ
อิมินา สักกาเรนะ ธัมมัง ปูเชมิ
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง ปูเชมิ

คำกราบพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ
สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นะมัสสามิ
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ

คำขอขมาพระรัตนตรัย

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ จบ)

โย โทโส, โมหะจิตเตนะ,.. พุทธัสมิง, ปะกะโต มะยา,
ขะมะถะ เม, กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง, วินัสสะตุ,
โย โทโส, โมหะจิตเตนะ, ธัมมัสมิง, ปะกะโต มะยา,
ขะมะถะ เม, กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง, วินัสสะตุ,
โย โทโส, โมหะจิตเตนะ, สังฆัสมิง, ปะกะโต มะยา,
ขะมะถะ เม, กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง, วินัสสะตุ,

หากข้าพเจ้า, ได้ประพฤติล่วงเกิน, ต่อพระรัตนตรัย, ด้วยอำนาจแห่งโมหะ, หรือด้วยความพลั้งเผลอ, ข้าพเจ้าขอกราบขอมา, ต่อพระรัตนตรัย, และจะสำรวมระวังต่อไป, ขอพระรัตนตรัย, ได้โปรดงดโทษ, และอำนวยพรให้ข้าพเจ้า, ประสบแต่สรรพมิ่งมงคลตลอดไปเทอญ.

๘. พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่

วัตถุประสงค์

พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ นิยมทำในเมื่อปลูกบ้านใหม่ ความประสงค์ในการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ก็เพื่อขอให้เกิดความสุขสวัสดีจำเริญวัฒนา ป้องกันสรรพพิบัติอุปัทวันตรายให้เว้นหนี เป็นกุศลพิธี นิยมกันมาแต่ครั้งพุทธกาล

การเตรียมการ

- ที่บูชา (หิ้งบูชาหรือโต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙)
- พระพุทธรูปประจำบ้าน ๑ องค์
- แจกันดอกไม้ ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ และกระถางธูป ๑ ที่ (ธูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม)
- ภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำ (ดูพองาม)
- เครื่องพิธีสงฆ์และเครื่องทำบุญอื่นๆ (เหมือนทำบุญทั่วๆ ไป)
- สำหรับพระภูมิเจ้าที่ (ตั้งไว้บนโต๊ะปูผ้าขาวหน้าบ้านในที่ที่เหมาะสม)
- ทรายเสก
- ข้าวตอก ดอกไม้

การปฏิบัติ (เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

เจ้าบ้าน - อุ้มอัญเชิญพระพุทธรูป (หันหน้าพระเข้าทางบ้าน) เดินเข้าบ้านด้วยอาการสำรวม รำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเพื่อความเป็นสิริมงคล ติดตามด้วยผู้ใกล้ชิดถือเครื่องสักการะ ภาชนะใส่เงินทอง ข้าวสาร และน้ำ

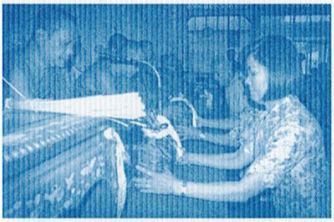
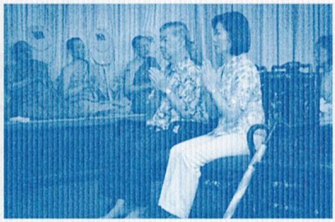
- อัญเชิญพระพุทธรูปตั้งบนหิ้งหรือโต๊ะหมู่บูชาและวางภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำข้างๆ โต๊ะหมู่บูชา
- จุดธูปเทียนบูชาพระ อธิษฐานเพื่อความสุขในชีวิตแล้วกราบ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล
- พระสงฆ์ให้ศีล
- อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- จุดเทียนน้ำมนต์ เมื่อพระสวดถึงบท "อเสวนา...."
- ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว)
- จุดธูปเทียนบูชาพระภูมิเจ้าที่ อธิษฐานเพื่อให้คุ้มครองป้องกันภัย และเพื่อความเป็นสิริมงคลตลอดไป (เมื่อธูปหมดดอก ลาพระภูมิเจ้าที่ได้)
- ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จเรียบร้อยแล้ว)
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- กรวดน้ำ-รับพร

ประธานสงฆ์
- ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)
- เจิมประตูบ้าน ประตูเรือน ประตูห้องนอน
- โปรยทรายเสก ข้าวตอก ดอกไม้รอบๆ บ้าน (ถ้ามี)

หมายเหตุ ถ้าเป็นพิธีขึ้นบ้านใหม่โดยย่อ ปฏิบัติดังนี้.-

เจ้าของบ้าน
- อุ้มอัญเชิญพระพุทธรูปประจำบ้านเดินเข้าบ้าน
- อัญเชิญพระพุทธรูปตั้งบนหิ้งหรือโต๊ะหมู่บูชาที่เตรียมไว้
- วางเครื่องสักการะ
- จุดธูปเทียนบูชาพระ อธิษฐานเพื่อความเป็นสิริมงคลแล้วกราบ ๓ ครั้ง
- บูชาพระภูมิเจ้าที่
- นำสิ่งของต่างๆ ขึ้นบ้านตามสะดวก (จะนิมนต์พระมา ๑ รูปเพื่อประพรมน้ำพระพุทธมนต์และโปรดทรายเสกก็ได้)

๙. พิธีทำบุญครบรอบอายุ ๖๐ ปี (๕ รอบ)

วัตถุประสงค์

- การทำบุญครบรอบอายุ ทำเพื่อเพิ่มพูนบุญกุศลทานบารมีให้แก่ตนเองอีกนัยหนึ่งนั้นเพื่อเป็นการสืบต่อชะตาชีวิตกำจัดทุกข์โศกโรคภัยให้หมดสิ้นไป
- ผู้ที่เคารพนับถือได้แสดงออกถึงมุทิตาจิตต่อปูชนียบุคคล

การเตรียมการ

- นิมนต์พระสงฆ์ ๙ รูป
- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องตั้งครบชุด
- เครื่องใช้พิธีสงฆ์ครบชุด
- เครื่องบูชาเทวดา

(๑) บายศรีปากชาม

(๒) เครื่องมัจฉมังสะ คือ กุ้ง, ปู, ปลา, หัวหมู, เป็ด, ไก่

(๓) ขนมนมเนย คือ ขนมต้มแดง, ต้มขาว, ขนมหูช้าง, ขนมเล็บมือนาง, มะพร้าวอ่อน, กล้วยน้ำหว้า, ผลไม้ต่างๆ จัดรวมใส่พานหรือถาด, นม, เนย ขนมทองหยิบ, ทองหยอด, ฝอยทอง

(๔) ธงใหญ่ ธงประจำเทวดานพเคราะห์ ธงเล็ก (ธงสีต่างๆ) ตามกำลังวัน (ธงใหญ่ ๙ ธง, ธงเล็ก ๑๐๘ ธง) พร้อมทั้งกระทงบัตรพลี (ภาชนะทำด้วยกาบกล้วยเป็นรูปกระบะสี่เหลี่ยม สำหรับวางเครื่องเซ่นสังเวย) เครื่องบูชาเทวดาเหล่านี้ตั้งไว้บนโต๊ะปูผ้าขาว

- เทียนชัย ๑ เล่ม สูงเท่าตัวเจ้าภาพ ใช้ขี้ผึ้งบริสุทธิ์หนัก ๘๐ บาท ไส้เทียนเท่าอายุ บวก ๑ (๖๑ เส้น)

- เทียนมงคล ๑ เล่ม สูงเท่ากับขนาดความยาวที่วัดโดยรอบศีรษะเจ้าภาพ ใช้ขี้ผึ้งบริสุทธิ์หนัก ๓๒ บาท ไส้เทียนเท่าอายุ (๖๐ เส้น) ตั้งอยู่ในขันสาคร

- ธูปเทียนสำหรับบูชาเทวดานพเคราะห์อย่างละ ๑๐๘ ดอก (ใช้เทียนขี้ผึ้งหนักเล่มละ ๑ สลึง)

- เทียนหนักเล่มละ ๑ บาท อีก ๑๑ เล่ม (เทียนน้ำมนต์ ๒ เล่ม, สำหรับปักที่บัตรพลี ๙ เล่ม)

- ขันสาครขนาดใหญ่ ๑ ใบ

- เครื่องไทยธรรมสำหรับถวายพระสงฆ์

- วงด้ายสายสิญจน์จากพระพุทธรูปโต๊ะหมู่บูชา ไปยังเครื่องบูชาเทวดานพเคราะห์

การปฏิบัติ (ลำดับพิธี)

- เจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย
- พิธีกรอาราธนาศีล พระสงฆ์ให้ศีล เจ้าภาพและผู้ร่วมพิธีรับศีล
- เจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาดาวนพเคราะห์
- พิธีกรกล่าวชุมนุมเทวดา (สัคเค กาเม ฯลฯ) จบแล้ว อาราธนาพระปริตร
- พระสงค์เจริญพระพุทธมนต์ จนถึงบทสรณคมน์ (พุทธัง)
- เจ้าภาพจุดเทียนชัยและเทียนมงคล
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ สลับกับโหรบูชานพเคราะห์ ดังนี้

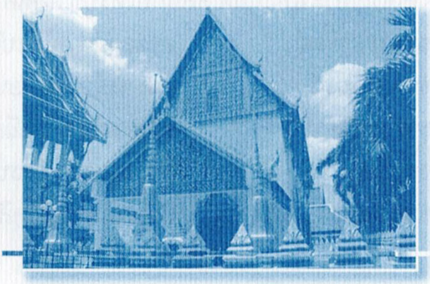
โหรบูชาพระอาทิตย์	พระสงฆ์สวดโมรปริตร
โหรบูชาพระจันทร์	พระสงฆ์สวดอภยปริตร
โหรบูชาพระอังคาร	พระสงฆ์สวดกรณียเมตตสูตร
โหรบูชาพระพุธ	พระสงฆ์สวดขันธปริตร
โหรบูชาพระเสาร์	พระสงฆ์สวดอังคุลิมาลปริตร

โหรบูชาพระพฤหัสบดี	พระสงฆ์สวดรตนสูตร
โหรบูชาพระศุกร์	พระสงฆ์สวดอาฏานาฏิยสูตร
โหรบูชาพระราหู	พระสงฆ์สวดจันทปริตร (กลางคืน) หรือสุริยปริตร (กลางวัน)
โหรบูชาพระเกตุ	พระสงฆ์สวดชยปริตร

เมื่อพระสงฆ์สวดพระปริตรประจำนพเคราะห์องค์ใด เจ้าภาพหรือผู้แทนจุดธูปเทียนเท่ากำลังพระเคราะห์องค์นั้น และเมื่อพระสงฆ์ขับตำนานบทรตนสูตร เจ้าภาพจุดเทียนน้ำมนต์

กำลังนพเคราะห์นั้นมีดังนี้ พระอาทิตย์ ๖, พระจันทร์ ๑๕, พระอังคาร ๘, พระพุทธ ๑๗, พระพฤหัสบดี ๑๙, พระศุกร์ ๒๑, พระเสาร์ ๑๐, พระราหู ๑๒, พระเกตุ ๙

- ถวายภัตตาหารเช้าหรือภัตตาหารเพลตามแต่โอกาสที่ทำ
- ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- เจ้าภาพกรวดน้ำ-รับพร
- นำน้ำพระพุทธมนต์ใส่ลงในน้ำเทพมนต์ (น้ำมนต์ที่โหรบูชา)
- ได้ฤกษ์หลั่งน้ำนิมนต์พระสงฆ์รูปที่เป็นประธานฯ หลั่งน้ำมนต์ พระสงฆ์นอกนั้นสวดชัยมงคลคาถา แขกผู้มีเกียรติทยอยเข้าไปหลั่งน้ำ (ผู้มีอายุมากกว่าเจ้าภาพรดน้ำที่ตัวหรือศีรษะ ผู้มีอายุน้อยกว่ารดบนฝ่ามือ)
- ส่งพระสงฆ์กลับ เป็นเสร็จพิธี

๑๐. พิธีทำบุญเลี้ยงพระ

ความมุ่งหมาย

การทำบุญเลี้ยงพระ เป็นบุญพิธีในการบำรุงพระพุทธศาสนาว่าด้วย การถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณร ปรารภเหตุต่างๆ ทั้งที่เป็นมงคล และอวมงคล จุดมุ่งหมายเพื่อบำรุงพระพุทธศาสนา เพื่อความเป็นสิริมงคลแด่ผู้ถวายทาน และอุทิศบุญกุศลแด่บุพการีชน ดำรงตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีงาม

การเตรียมการ

นิมนต์พระตามจำนวนที่ประสงค์ มักนิยม ๕ หรือ ๙ รูป

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- พานด้ายสายสิญจน์ ๒ พาน (ตั้งที่พระสงฆ์รูปแรกและรูปสุดท้าย)
- อาสนะพระสงฆ์
- เครื่องดื่ม-อาหาร-ไทยธรรม ถวายพระสงฆ์
- สำรับบูชาพระพุทธให้มีคนปริมาณพอหนึ่งคนอิ่ม

- สำรับบูชาพระภูมิเจ้าที่
- ซองปัจจัย หรือซองใบปวารณาแยกปัจจัย (เงิน) ใส่ซองต่างหาก
- ที่กรวดน้ำ
- กำหญ้าคาพรมน้ำมนต์

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยแล้วกราบ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล-รับศีล
- อาราธนาพระปริตร
- พนมมือฟังพระเจริญพระพุทธมนต์
- จุดเทียนน้ำมนต์เมื่อเจริญพระพุทธมนต์ถึงบท "อเสวนา............." แล้วยกบาตรน้ำมนต์ประเคนพระ
- ถวายสำรับบูชาพระพุทธ (เมื่อเจริญพระพุทธมนต์จบ)
- ถวายภัตตาหารพระสงฆ์
- ถวายสำรับบูชาพระภูมิเจ้าที่
- ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- กรวดน้ำ-รับพร เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนา
- รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์จากพระสงฆ์

เสร็จพิธี

หมายเหตุ น้ำที่กรวดแล้วควรนำไปเทในที่สะอาด เช่น ที่พุ่มดอกไม้หรือกระถางต้นไม้ เป็นต้น

๑๑. พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เจ้าภาพและญาติมิตรได้บำเพ็ญบุญตามหลักทางพระพุทธศาสนาและตามความเชื่อของตน

๒. เพื่อให้เจ้าภาพได้มีโอกาสชี้แจงถึงความเป็นมาของการดำเนินงานและประกาศการเริ่มต้นของการดำเนินกิจการนั้นๆ อย่างเป็นทางการ

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น พร้อมขี้ผึ้งหรือกระเทียมทาปิดทอง
- ผ้าคลุมป้าย มีสายชักหรือกดปุ่ม
- เครื่องดื่ม
- ไทยธรรมถวายพระ
- ภัตตาหาร (กรณีมีการทำบุญเลี้ยงพระ)

การปฏิบัติ

แบบที่ ๑ พระสงฆ์ให้ศีลอย่างเดียว (เมื่อถึงเวลากำหนด)

ประธานในพิธี	-	จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
	-	อาราธนาศีล
	-	ประธานสงฆ์ให้ศีล
เจ้าภาพ	-	กล่าวรายงาน และเชิญประธานเปิดป้าย
ประธานฯ	-	กดปุ่ม หรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย
พระสงฆ์	-	เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ถ้ามี)
	-	ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
	-	เจิมป้าย
ประธานฯ	-	ประเคนไทยธรรมแด่พระสงฆ์
	-	กรวดน้ำ รับพร
พระสงฆ์	-	ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
	-	เสร็จพิธี

แบบที่ ๒ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และฉันภัตตาหาร

ประธานในพิธี	-	จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
	-	อาราธนาศีล
	-	ประธานสงฆ์ให้ศีล
	-	อาราธนาพระปริตร
	-	พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
	-	ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
	-	ประเคนไทยธรรม
	-	กรวดน้ำ รับพร
เจ้าภาพ	-	กล่าวรายงานและเชิญประธานเปิดป้าย
ประธานฯ	-	กดปุ่มหรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย
พระสงฆ์	-	เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
	-	ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
	-	เจิมป้าย
	-	เสร็จพิธี

แบบที่ ๓ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ฉันภัตตาหารภายหลัง

ประธานในพิธี	-	จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
	-	อาราธนาศีล
	-	ประธานสงฆ์ให้ศีล
	-	พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
เจ้าภาพ	-	กล่าวรายงานและเชิญประธานเปิดป้าย
ประธานฯ	-	กดปุ่มหรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย
พระสงฆ์	-	เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
	-	ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
	-	เจิมป้าย
ประธาน	-	ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
	-	ประเคนไทยธรรม
	-	กรวดน้ำ รับพร
พระสงฆ์	-	ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
	-	เสร็จพิธี

ภาคผนวก

คำบูชาและคำถวายในพิธีต่างๆ

บทบูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรนะ/ พุทธัง อภิปูชะยามะ/ หรือ ปูเชมะ)
อิมินา สักกาเรนะ/ ธัมมัง อภิปูชะยามะ/ หรือ ปูเชมะ)
อิมินา สักกาเรนะ/ สังฆัง อภิปูชะยามะ/ หรือ ปูเชมะ)

บทกราบนมัสการพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา/ พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ/ (กราบ)
สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม/ ธัมมัง นะมัสสามิ/ (กราบ)
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวกะสังโฆ/ สังฆัง นะมามิ/ (กราบ)

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ/ติสะระเณนะ สะหะ/ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ/ ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ/ ติสะระเณนะ สะหะ/ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ/ ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ/ ติสะระเณนะ สะหะ/ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ/

(รับศีล ๕ โดยว่าตามพระสงฆ์ตามลำดับ ดังนี้)

(บทนะโม) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ/
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ/
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ/

บทไตรสรณคมน์

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ/ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ/สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ/ ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ/ ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ/ ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ/ ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ/ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ/ ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ/

(ถ้าพระสงฆ์สรุปว่า “ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง” ให้กล่าวรับด้วยคำว่า “อามะ ภันเต”)

(ศีล ๕)

ปาณาติปาตา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
อะทินนาทานา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
กาเม สุมิจฉาจารา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
มุสาวาทา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

คำอาราธนาพระปริตร

วิปัตติปะฏิพาหายะ/ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา/
สัพพะ ทุกขะ วินาสายะ/ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง/
วิปัตติปะฏิพาหายะ/ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา/
สัพพะ ภะยะ วินาสายะ/ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง/
วิปัตติปะฏิพาหายะ/ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา/
สัพพะ โรคะ วินาสายะ/ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง/

คำอาราธนาธรรม

พฺรัหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ/ กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ/
สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา/ เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง/

คำถวายสังฆทานทั่วไป (ตั้ง นะโม ๓ จบ)

อิมานิ/ มะยัง ภันเต/ภัตตานิ/ สะปะริวารานิ/ ภิกขุสังฆัสสะ/ โอโณชะยามะ/ สาธุ โน ภันเต/ ภิกขุสังโฆ/ อิมานิ/ ภัตตานิ/ สะปะริวารานิ/ ปะฏิคคัณหาตุ/ อัมหากัง/ ทีฆะรัตตัง/ หิตายะ/ สุขายะ/

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ/ ข้าพเจ้าทั้งหลาย/ขอน้อมถวาย/ ภัตตาหาร/ กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้/ แก่พระภิกษุสงฆ์/ ขอพระภิกษุสงฆ์/ จงรับภัตตาหาร/ กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้/ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย/ เพื่อประโยชน์/ เพื่อความสุข/ แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย/ ตลอดกาลนานเทอญ/

คำถวายผ้ากฐิน

(หันหน้าทางพระประธาน ว่าพร้อมกับผู้ร่วมพิธี)

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

(หันหน้าทางพระสงฆ์ นำว่าทีละวรรค)

อิมัง ภันเต, สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, อิมัง สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, ปะฏิคคัณหาตุ, ปะฏิคคะเหตตะวา จะ, อิมินา ทุสเสนะ, กะฐินัง, อัตถะระตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะฯ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายผ้ากฐิน, พร้อมทั้งบริวารนี้, แด่พระสงฆ์, ขอพระสงฆ์จงรับ, ซึ่งผ้ากฐิน, พร้อมทั้งบริวารนี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, ครั้นรับแล้ว, ขอจงกรานกฐิน, ด้วยผ้าผืนนี้, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญฯ

คำถวายผ้าป่า (ตั้ง นะโม ๓ จบ)

(คำบาลี) อิมานิ มะยัง ภันเต, ปังสุกูละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ปังสุกูละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

(คำแปล) ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับ, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทอญ

คำบูชาข้าวพระพุทธ (ตั้ง นะโม ๓ จบ)

อิมัง/ สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง/สาลีนัง/ โอทะนัง/ อุทะกัง วะรัง/ พุทธัสสะ/ ปูเชมิ/

(ข้าพเจ้าขอบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยโภชนาหารและน้ำนี้)

คำลาข้าวพระพุทธ (และใช้ลาเครื่องสังเวยบวงสรวง)

เสสัง มังคะลัง ยาจามิ/

(ข้าพเจ้า บูชาแล้ว ขอรับประทานส่วนที่เหลือ อันเป็นมงคลนี้)

คำกรวดน้ำอุทิศให้ญาติ

อิทัง เม/ ญาตินัง โหตุ/ สุขิตา โหนตุ/ ญาตะโย/

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จ/ แก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า/

ขอให้ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า/จงมีความสุข/

คำกรวดน้ำปรารถนาผลส่วนตัว

อิทัง เม กะตัง ปุญญัง/ นิพพานะปัจจะโย โหตุ/ อะนาคะเต กาเล/

คำกล่าวปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

เอเต (ผู้หญิงว่า เอตา) มะยัง ภันเต/ สุจิระปะรินิพพุตัมปิ/ ตัง ภะคะวันตัง/ สะระณัง คัจฉามะ, ธัมมัญจะ สังฆัญจะ/ พุทธมามะกะติ/ โน สังโฆ ธาเรตุฯ

ข้าพแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ/ ข้าพเจ้าทั้งหลาย/ ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น/ แม้ปรินิพพานไปนานแล้ว/ ทั้งพระธรรมและพระสงฆ์/ เป็นสรณะ ที่ระลึกนับถือ/ ขอพระสงฆ์ จงจำข้าพเจ้าทั้งหลาย/ ว่าเป็นพุทธมามกะ ดังนี้ฯ

(พระสงฆ์ จะได้ให้โอวาท เมื่อจบโอวาทแล้ว พึงรับด้วยคำว่า "สาธุ")

(ต่อจากนั้น กล่าวคำอาราธนาศีล รับศีล ๕ ตามลำดับ ดังกล่าวมาแล้ว)

คำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

(ยกผ้าพระกฐินขึ้นประคองประนมมือ หันหน้าทางพระประธาน กล่าวว่า)

นะโม ตัสสะ, ภะคะวะโต, อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ) (หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวว่า)

ผ้าพระกฐินทาน (พระ-กะ-ถิน-นะ-ทาน) กับทั้งผ้าอานิสงสบริวาร (อา-นิ-สง-สะ-บอ-ริ-วาน) ทั้งปวงนี้ ขอพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พระ-บาด-สม-เด็ด-พระ-ปะ-ระ-มิน-ทะ-ระ-มะ-หา-พู-มิ-พน-อะ-ดุน-ยะ-เดด) มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี (มะ-หิด-ตะ-ลา-ทิ-เบด-รา-มา-ทิบ-บอ-ดี) จักรีนฤบดินทร (จัก-กรี-นะ-รึ-บอ-ดิน-) สยามมินทราธิราช (สะ-หยาม-มิน-ทะ-รา-ทิ-ราด) บรมนาถบพิตร (บอ-รม-มะ-นาด-ถะ-บอ-พิด) ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วย พระราชศรัทธา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้กระทรวงศึกษาธิการน้อมนำมาถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาส ในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทาน (พระ-กะ-ถิน-นะ-ทาน) นี้ กระทำกฐินัตถารกิจ (กะ-ถิน-นัด-ถา-ระ-กิด) ตามพระบรมพุทธานุญาต (พระ-บอ-รม-พุด-ทา-นุ-ยาด) นั้น เทอญ

คำอัญเชิญพระพุทธรูปบูชาประดิษฐาน (บ้านเกษะโกมล)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

เอตัง โข, อาสะนัง ภันเต, ปัจจัตตัง โว, อะนุจฉะวิง, นิสินนาอาสะเนโหถะ, อัมหากัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะฯ

ข้าพเจ้า ได้จัดสถานที่ประดิษฐาน อันสมควรแก่พระพุทธปฏิมา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาไว้ ณ ที่นี้ ขออัญเชิญพระพุทธปฏิมาโปรดประดิษฐาน ณ สถานที่สักการบูชานี้ เพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ข้าพเจ้า แก่ข้าพเจ้า พร้อมด้วยครอบครัวและบริวารชน ตลอดกาลนานเทอญฯ

คำอธิษฐานขอพรพระพุทธเจ้า

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง, พุทโธ เม สะระณัง วะรัง,
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง, ธัมโม เม สะระณัง วะรัง,
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง, สังโฆ เม สะระณัง วะรัง,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ, โสตถิ เม โหตุ สัพพะทาฯ
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระพุทธเจ้า เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า

ด้วยอำนาจสัจวาจานี้ ขอความสุขสวัสดี จงบังเกิดมีแก่ข้าพเจ้า พร้อมด้วยครอบครัว และบริวารชน ในที่ทุกสถาน ตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ (กราบ ๓ หน)

คำบูชาพระชัยมงคลภูมิ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

อิมัสมิง/ ทิสาภาเค/ สันติภุมมา/ มะหิทธิกา/ เตปิ อัมเห อะนุรักขันตุ/ อาโรคะเยนะ สุเขนะ จะ/ สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง/ โภชะนัง/ ปะริภุญชันตุ/ ชะยะมังคะละเทวา/ สัพพะโทสัง ขะมันตุ โน/ สะทา โสตถี/ภะวันตุ โน/

ข้าแต่พระชัยมงคลภูมิ ผู้ทรงฤทธิ์ ซึ่งสถิตอารักขาภูมิภาคเขตนี้ ด้วยวันนี้เป็นมหามงคลเนื่องใน“..................” ข้าพเจ้า........................ตำแหน่ง.................. พร้อมด้วยข้าราชการใน.................ขอน้อมถวายเครื่องสักการะ แด่พระชัยมงคลภูมิ ขอพระชัยมงคลภูมิ โปรดแผ่บุญญาภินิหารอภิบาลรักษา ปวงข้าพเจ้า ให้ปราศจากทุกข์โศกโรคภัยพาล อุปสรรคนานาประการ และอุปัทวันตรายทั้งหลาย จงปลาสนาการ และได้โปรดประทาน ให้ปวงข้าพเจ้าจงประสบสันติสุข สิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล ตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ

สิทธิกิจจัง สิทธิกัมมัง สิทธิลาโภ ชะโย นิจจัง สัพพะสิทธี ภะวันตุ โน

คำบูชาพระภูมิ (ในวาระ รับ-ส่งหน้าที่)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

อิมัสมิง/ ทิสาภาเค/ สันติภุมมา/ มะหิทธิกา/เตปิ อัมเห อะนุรักขันตุ/ อาโรคะเยนะ สุเขนะ จะ/ สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง/ โภชะนัง/ปะริภุญชัยตุ/ ชะยะ มังคะละเทวา/ สัพพะโทสัง ขะมันตุ โน/ สะทา โสตถี/ภะวันตุ โน/

ข้าแต่พระชัยมงคลภูมิ ผู้ทรงฤทธิ์ ซึ่งสถิตยอารักขา ณ ภูมิภาคนี้ ด้วยวันนี้เป็นวันมหามงคล ข้าพเจ้า.......พร้อมด้วย ....จะได้ประกอบพิธี รับ-ส่งหน้าที่ในตำแหน่ง.........เพื่อความเป็นสิริมงคล จึงได้จับตบแต่งเครื่องสังเวย และเครื่องสักการบูชา น้อมถวายแด่พระภูมิเจ้าที่ ขอพระภูมิเจ้าที่ โปรดแผ่บุญญาภินิหารอภิบาลรักษา ปวงข้าพเจ้า ให้ปราศจากทุกข์โศก โรคภัยพาล อุปสรรคนานาประการ และอุปัทวันตรายทั้งหลาย จงปลาสนาการ ขอได้โปรดประทานพร ให้ปวงข้าพเจ้าประสบแต่สันติสุข สิริสวัสดิ์ เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ในที่ทุกสถาน ตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ

คำบูชาพระภูมิเจ้าที่ (ในวาระคล้ายวันสถาปนา)

นะโม/ตัสสะ/ ภะคะวะโต/ อะระหะโต/สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

อิมัสสะหมิง/ ทิสาภาเค/ สันติภุมมา/ มะหิทธิกา/เตปิ อัมเห/ อะนุรักขันตุ/ อาโรคะเยนะ/ สุเขนะ จะ/ สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง/ โภชะนัง/ ปะริภุญชันตุ/ ชะยะมังคะละเทวา/ สัพพะโทสัง/ ขะมันตุ/ สะทา โสตถี/ภะวันตุ โน/

ข้าแต่/ พระภูมิเจ้าที่/ และเหล่าเทพยดา/ ผู้ทรงฤทธิ์/ ซึ่งสถิตอารักขา/ ภูมิภาคเขต/ ด้วยวันนี้ เป็นมหามงคล/ คล้ายวันสถาปนา/....................ครบรอบปีที่ ..../ ข้าพเจ้า/ ....พร้อมด้วย ข้าราชการ/ และครอบครัว/ ตลอดทั้งผู้พักอาศัย/ ใน.........นี้/ ขอน้อมถวาย/ บูชาสักการะ/ แด่พระภูมิเจ้าที่/ ด้วยโภชนียาหาร/ อันประณีต/ ทั้งหลายเหล่านี้/ ขอพระภูมิเจ้าที่/ พระชัยมงคล/ และเทพยดาอารักษ์/ ทั้งหลาย/ โปรดแผ่บุญญาภินิหาร/ อภิบาลรักษา/ ปวงข้าพเจ้า/ ให้ปราศจากทุกข์โศก/ โรคภัย/ ทั้งอุปัทวันตราย/ อุปสรรคสิ่งขัดข้อง/ นานาประการ/ จงเสื่อมสูญสิ้นไป/ ขอท่านจงโปรด/ ประทานพรให้/ ประสบแต่สันติสุข/ สิริสวัสดิ์/ พัฒนาสถาพร/ เจริญงอกงามไพบูลย์/ ในพระธรรม/ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า/ ในที่ทุกสถาน/ ตลอดกาลทุกเมื่อ

อนึ่ง/ ในวันนี้/ ข้าพเจ้า พร้อมด้วยข้าราชการ/ผู้ใต้บังคับบัญชา/ และครอบครัว/ จักบำเพ็ญทานมัย/ กุศล/ สรรพมงคล/กิริยา/ ด้วยการอาราธนา/ พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์/ ขอปวงเทพยดา/ ผู้มีจิตกุศล/ จงทราบด้วยทิพโสต/ ได้โปรดมาร่วม/ อนุโมทนา/และเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญ/ ที่ข้าพเจ้าทั้งหลาย/ อุทิศให้แล้ว/ จงทุกประการ/เทอญฯ

สิทธิกิจจัง/สิทธิกัมมัง/ สิทธิลาโภ/ ชะโย นิจจัง/ สัพพะสิทธี/ภะวันตุ โนฯ

คำบวงสรวงเทวดาพระภูมิเจ้าที่ (ในวาระคล้ายวันสถาปนาหน่วย) อีกแบบ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ จบ)

สัคเค กามา จะ รูเป คิริสิขะระตะเฏ จันตะลิกเข วิมาเน ทีเป รัฏเฐ จะ คาเม ตะรุวะนะคะหะเน เคหะวัตถุมหิ เขตเต ภุมมา จายันตุ เทวา ชะละถะละวิสะเม ยักขะคันธัพพะ นาคา ติฏฐันตา สันติเก ยัง มุนิวะระวะจะนัง สาธะโว เม สุณันตุ อายาจะนะกาโล อะยัมภะทันตา อายาจะนะกาโล อะยัมภะทันตา อายาจะนะกาโล อะยัมภะทันตา

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงไว้ซึ่งพระปัญญาคุณพระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ ผู้เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผู้เป็นมงคลในโลก

ด้วยวันนี้ เป็นศุภวารดิถีอันเป็นมหามงคล คล้ายวันสถาปนา.................. ครบรอบปีที่.............ในวันที่...............เดือน..........พ.ศ. ๒๕........นี้ ข้าพเจ้า........... ตำแหน่ง...........พร้อมด้วยข้าราชการและครอบครัว ตลอดทั้งผู้พักอาศัยใน............ ได้พร้อมใจกันจัดตบแต่งเครื่องสังเวยอันประณีตวิจิตรตระการตา เพื่อถวายแด่ พระภูมิเจ้าที่ผู้สิงสถิต ณ สถานที่อาณาบริเวณแห่งนี้

อายันตุ โภนโต เทวสังฆาโย ข้าแต่ฝูงเทพนิกร อมรพรหมมินทร์ อมรินทราธิราช ซึ่งสิงสถิต ณ ทิพยพิมานมาศ เมืองแมนแดนสวรรค์ชั้นฉกามาพจร อีกทั้ง เทพเจ้าอันมีมเหศวรศักดาเดช ซึ่งสิงสถิตในขอบเขตเขาจักรวาล และเทพผู้อยู่ใน อากาศพิมานทุกสถานแห่งหน เทพผู้ดูแลรักษาในทิศทั้งสี่ มีท้าวธตรัฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรูปักษ์ ท้าวกุเวรุราช ตลอดทั้ง พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระหลักเมือง พระภูมิเจ้าที่ มีพระชัยมงคล เป็นต้น ผู้เรืองฤทธิ์ เทพเจ้าผู้สิงสถิตทุกประเทศ เขตแว่นแคว้น แสนโกฏิจักรวาล ทวีปน้อยใหญ่ ไตรโลกธาตุ จึงขออัญเชิญเหล่า เทพยดาที่ข้าพเจ้าได้กล่าวนามมานี้ได้โปรดรับเครื่องสังเวยพลีกรรม ซึ่งได้ตบแต่ง เพื่อความสุขสบายมงคลเจริญ มีโภชนียาหารอันประณีต พร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียน ซึ่งเจ้าภาพจำนงเนียนน้อมนำมาถวาย จงช่วยกำจัดอุปัทวันตราย อย่าได้มีมาแผ้วพาน ขอบเขตสถานที่แห่งนี้

ด้วยเดชะอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดทั้งอำนาจ เทวาภินิหาร จงอภิบาลรักษา อำนวยอวยชัยให้ ข้าพเจ้า พร้อมด้วยข้าราชการและครอบครัว ตลอดทั้งผู้พักอาศัยอยู่ใน................จงเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ พรั่งพร้อม ด้วยทรัพย์สินเงินทอง ลาภ ยศ บริวารสรรเสริญ เจริญด้วยเกียรติยศ ปรากฏด้วย เกียรติคุณ สมบูรณ์พูนผลในสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการ เทอญ.

คำกล่าวสังเวยเทวดา (ในวาระการก่อสร้างบ้าน)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ ครั้ง)

สัคเค กามา จะ รูเป คิริสิขะระตะเฏ จันตะลิกเข วิมาเน ทีเป รัฏเฐ จะ คาเม ตะรุวะนะ คะหะเน เคหะวัตถุมหิ เขตเต ภุมมาจายันตุ เทวาชะละถะละ วิสะเม ยักขะคันธัพพะนาคา ติฏฐันตา สันติเก ยัง มุนิวะระวะจะนัง สาธะโว เม สุณันตุ อายาจะนะกาโล อยัมภะทันตา อายาจะนะกาโล อยัมภะทันตา อายาจะนะกาโล อยัมภะทันตา

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงไว้ซึ่งพระวิสุทธิคุณ พระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาคุณ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พร้อมด้วยพระธรรมและพระสงฆ์ ผู้เป็นมงคลในโลก

ด้วยวันนี้เป็นศุภวารดิถีอันเป็นมงคล ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดสร้างคฤหาสน์อันสวยงามวิจิตรตระการตา ถวายแด่ภูมิเทวดาผู้สิงสถิต ณ สถานที่อาณาบริเวณแห่งนี้ จึง ณ โอกาสอันเป็นมิ่งมงคลนี้ ข้าพเจ้าได้จัดเครื่องสังเวยเป็นเทวตาพลีไว้แล้ว จึงขออัญเชิญเทวดาทั้งหลายมีพระสยามเทวาธิราช พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระหลักเมือง พระภูมิเจ้าที่ ตลอดถึงเทวดาผู้สถิตทั่วแว่นแคว้นแดนภูเขา พื้นปฐพีมวลนที และท้องนภากาศ ทุกแห่งหน โดยโปรดมารับเครื่องสังเวยที่ได้จัดถวายไว้นี้

ด้วยเดชะบารมีแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย อันเป็นมิ่งมงคลของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายและพลานุภาพแห่งบุญกุศลที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมา จึงขอเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายดังที่ได้เอ่ยนามมานี้ได้โปรดอภิบาลรักษา และอำนวยอวยชัยให้ข้าพเจ้าพร้อมทั้งบริวาร มีความสุขเกษมสันต์ และสำราญชื่นบานตลอดไปด้วยเทอญ (อธิษฐานขอพรตามปรารถนา)

คำบูชาพระภูมิเจ้าที่และเทพยดาอารักษ์ (สำหรับงานมงคลสมรส)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ ครั้ง)

อิมัสสิง ทิสาภาเค, สันติเทวา มะหิทธิกา, เตปิ อัมเห อะนุรักขันตุ,
อาโรคะเยนะ สุเขนะ จะ, สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง, โภชะนัง, ปะริภัญชันตุ
เทวา มะหิทธิกา, สัพพะโทสัง ขะมันตุ, สะทา โสตถี, ภะวันตุ โนฯ

วันนี้เป็นวันฤกษ์งามยามดี นาย.................และนางสาว.................จะได้ประกอบพิธีมงคลสมรส, ในโอกาสนี้ ลูกหลานทั้งสองได้จัดตกแต่งข้าวปลาอาหาร ส้มสูกลูกไม้ ขนมนมเนย, ล้วนแต่ของประณีตมีรสเลิศ นำมาเซ่นไหว้, ขอเชิญผีบรรพบุรุษทั้งหลาย ผีบ้านผีเรือน, พระภูมิเจ้าที่ พระแม่ธรณี พระแม่คงคา และเทพาอารักษ์ผู้ทรงฤทธิ์ ซึ่งสถิตอารักขาภูมิภาคเขตนี้, ได้โปรดมาพร้อมกัน ณ สถานที่นี้, และรับเครื่องเซ่นกระยาบวชของลูกหลานทั้งสอง, ขอผีบรรพบุรุษทั้งหลาย ผีบ้านผีเรือน, พระภูมิเจ้าที่, พระแม่ธรณี, พระแม่คงคา และเทพาอารักษ์ทั้งหลาย โปรดแผ่บุญญาภินิหาร, อภิบาลลูกหลานทั้งสองพร้อมทั้งญาติมิตร, ให้ปราศจากทุกข์โศกโรคภัยพาลและอุปสรรคนานัปการ, ขออุปัทวันตรายทั้งหลาย จงปลาสนากาไป, ขอให้ชีวิตสมรสของลูกหลายทั้งสองมีความร่มเย็นเป็นสุข, เป็นชีวิตคู่ที่มั่นคงมีความเจริญก้าวหน้า, ขอให้มีบุตรธิดาที่มีบุญวาสนามาเกิด มีสติปัญญาเป็นลูกที่ว่านอนสอนง่ายเป็นอภิชาตบุตร และโปรดประทานพรให้ลูกหลานทั้งสองพร้อมทั้งญาติมิตร, ประสบแต่สันติสุข สิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล, งอกงามไพบูลย์ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, ในที่ทุกสถาน ตลอดกาลทุกเมื่อ และขอให้การประกอบกิจที่ตั้งจิตจำนงไว้ในครั้งนี้, จงสำเร็จสมความมุ่งมาดปรารถนาด้วยเทอญ

สิทธิกิจจัง, สิทธิกัมมัง, สิทธิการิยะ, ตะถาคะโต,
สิทธิเตโช, ชะโยนิจจัง, สิทธิกัมมัง, ปะสิทธิ โน,
สิทธิลาโภ, นิรันตะรัง, สัพพะสิทธิ, ภะวันตุ โนฯ

คำกล่าวในพิธีเซ่นไหว้ บรรพบุรุษ ในพิธีมงคลสมรส

"วันนี้เป็นวันฤกษ์งามยามดี ลูกหลายทั้งสองจะได้ประกอบพิธีมงคลสมรส พร้อมนี้ลูกหลายได้จัดตกแต่งข้าวปลาอาหาร ส้มสูกลูกไม้ขนมนมเนยล้วนแต่ของประณีต มีรสเลิศนำมาเซ่นไหว้ ขอเชิญผีบรรพบุรุษทั้งหลาย ผีบ้านผีเรือน พระภูมิเจ้าที่ พระแม่ธรณี คงคา เทพยดาอารักษ์ ได้โปรดมาพร้อมกัน ณ สถานที่นี้ และรับเครื่องเซ่นกระยาบวชของข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอให้ชีวิตสมรสของข้าพเจ้าทั้งสองมีความร่มเย็นเป็นสุข เป็นชีวิตคู่ที่มั่นคงมีความเจริญก้าวหน้า ขอให้มีบุตรธิดาที่มีบุญวาสนามาเกิด มีสติปัญญาเป็นลูกที่ว่านอนสอนง่าย เป็นอภิชาตบุตร"

